

Bài giảng: X-quang ngực thẳng trong bệnh lý tim mạch

07/2020

Giới thiệu

- X-quang ngực thẳng là một phương tiện giúp:
  - Tầm soát và chẩn đoán bệnh lý tim
  - Tầm soát và chẩn đoán các bệnh lý mạch máu lớn
  - Phát hiện các tổn thương nhu mô phổi và màng phổi đi kèm

Mục tiêu

1. Các tiêu chuẩn kỹ thuật của một phim x-quang ngực thẳng
2. Các bước phân tích một phim x-quang ngực thẳng
3. Các hình ảnh bệnh lý trong một số bệnh lý tim mạch thường gặp

Các câu hỏi cần trả lời

1. Cách xác định tư thế chụp phim?
2. Cách đánh giá một phim hít vào đủ sâu?
3. Các bước đọc một phim X-quang ngực thẳng trong tim mạch?
4. Làm thế nào xác định tim to là do lớn thất trái hay dày thất trái hay tràn dịch màng ngoài tim?
5. Các dấu hiệu lớn nhĩ trái ?
6. Dấu hiệu lớn cung động mạch chủ?
7. Tăng tuần phổi chủ động và thụ động khác nhau như thế nào?
8. Dấu hiệu của tình trạng suy tim sung huyết ?

Các tư thế chụp phim

Các tư thế chụp phim

Các tư thế chụp phim

Các tư thế chụp phim

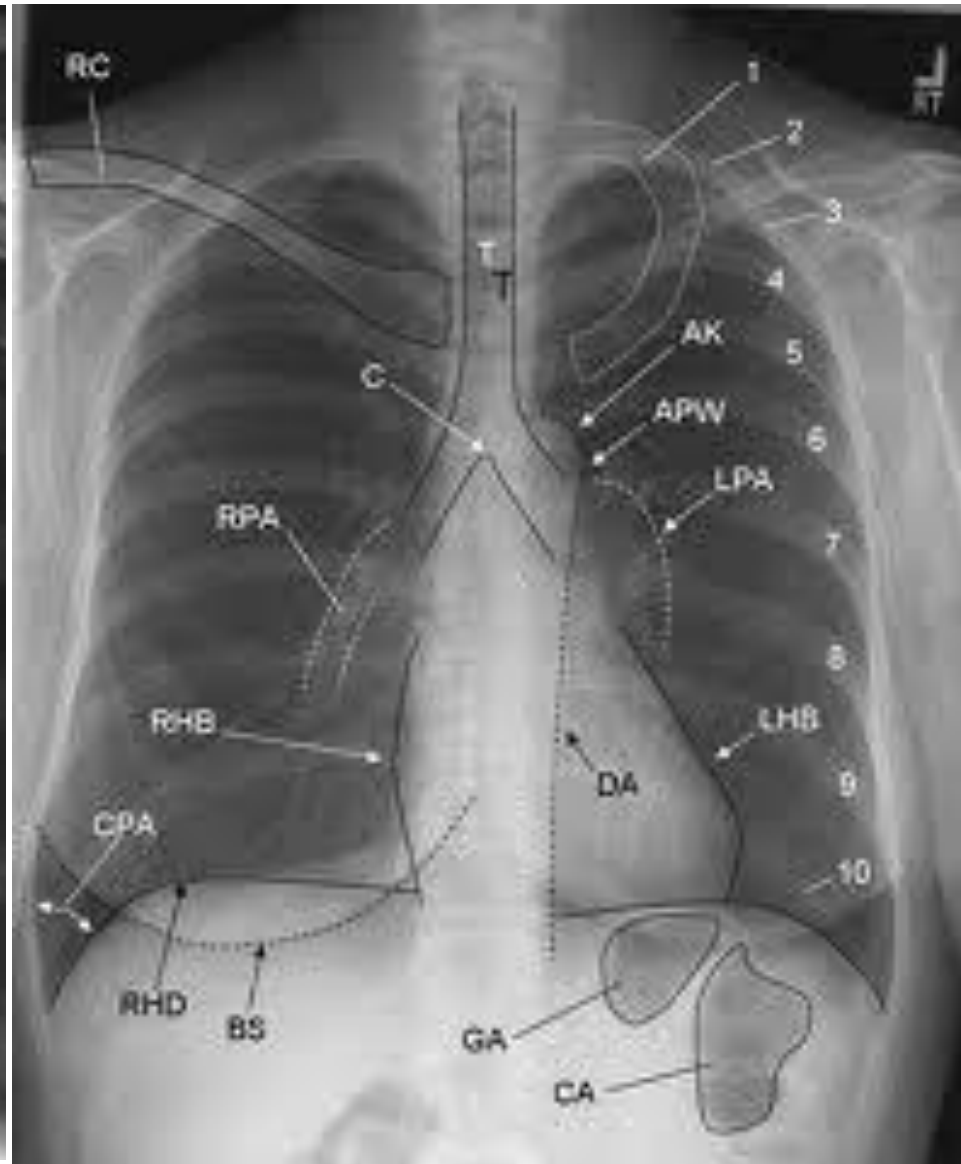
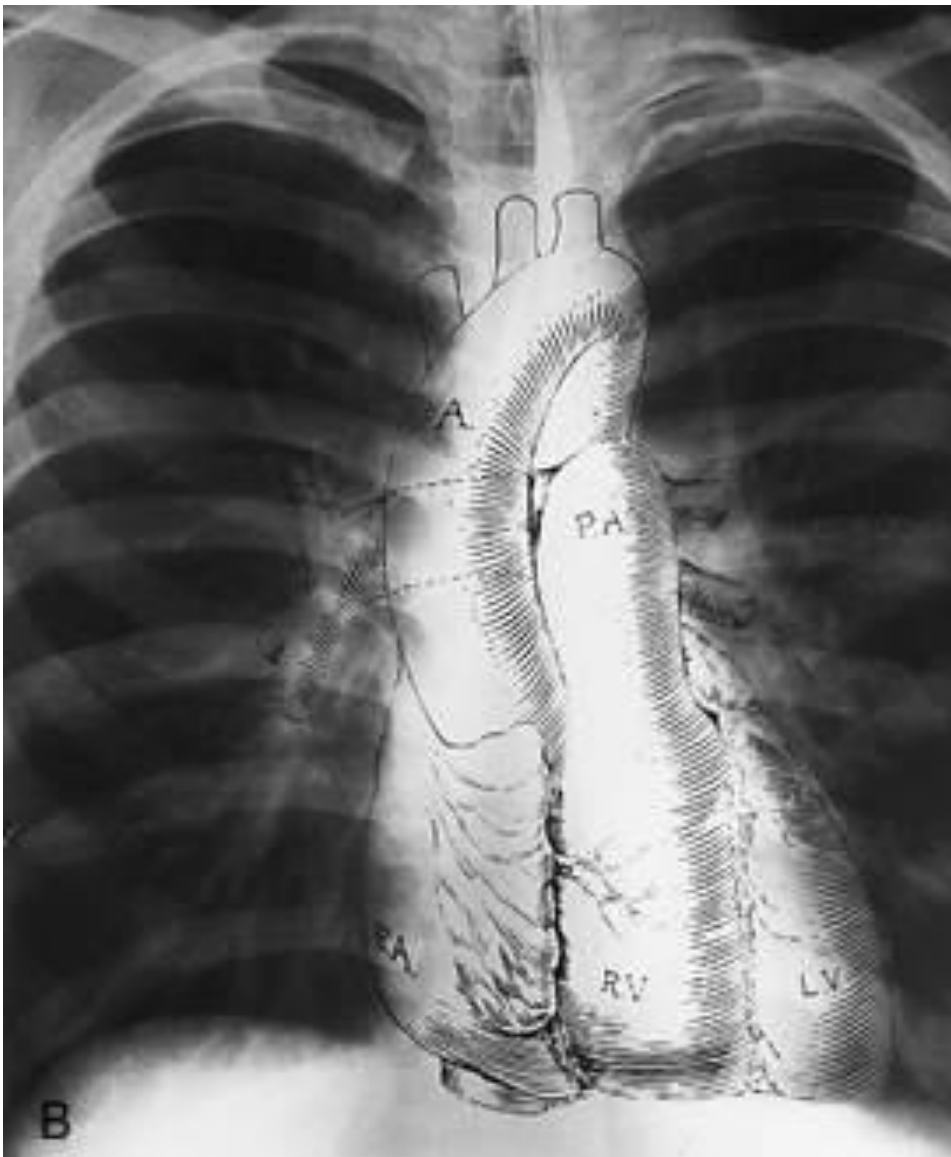

Các tư thế chụp phim

Thuật ngữ trên phim

Phân tích phim x-quang ngực trong tim mạch

Các bước phân tích

1. Kiểm tra hành chính

2. Kiểm tra kỹ thuật

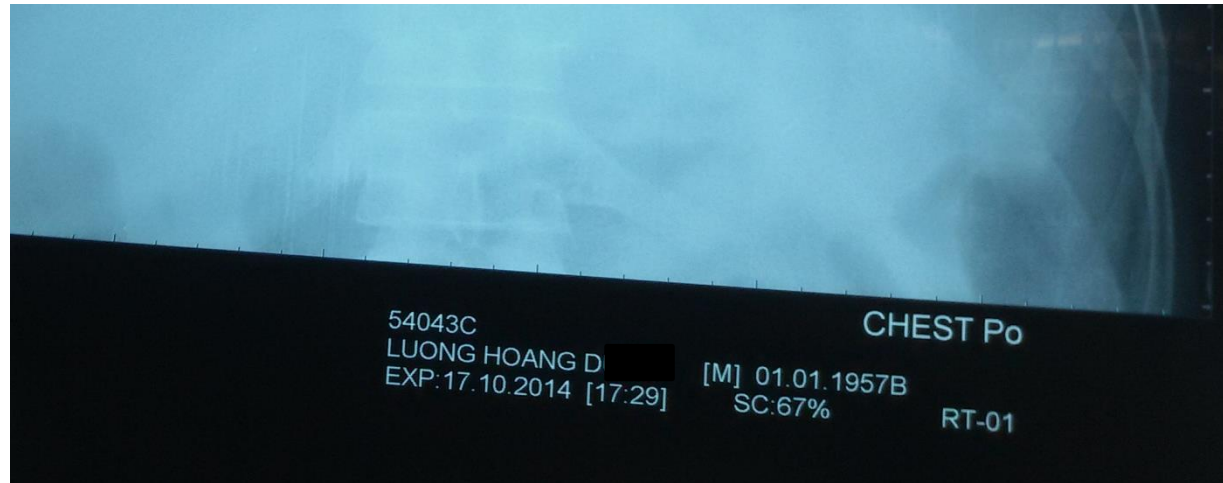
1. Tư thế chụp phim?
2. Sự cân đối
3. Hít vào đủ sâu

3. Phân tích:

1. Chỉ số tim lồng ngực
2. Dấu hiệu lớn nhĩ trái
3. Dấu hiệu lớn nhĩ phải
4. Phân tích cung động mạch chủ
5. Phân tích động mạch phổi
6. Phân tích tuần hoàn phổi
7. Tìm đường Kerley
8. Phân tích tổn thương nhu mô phổi – màng phổi

Hành chính

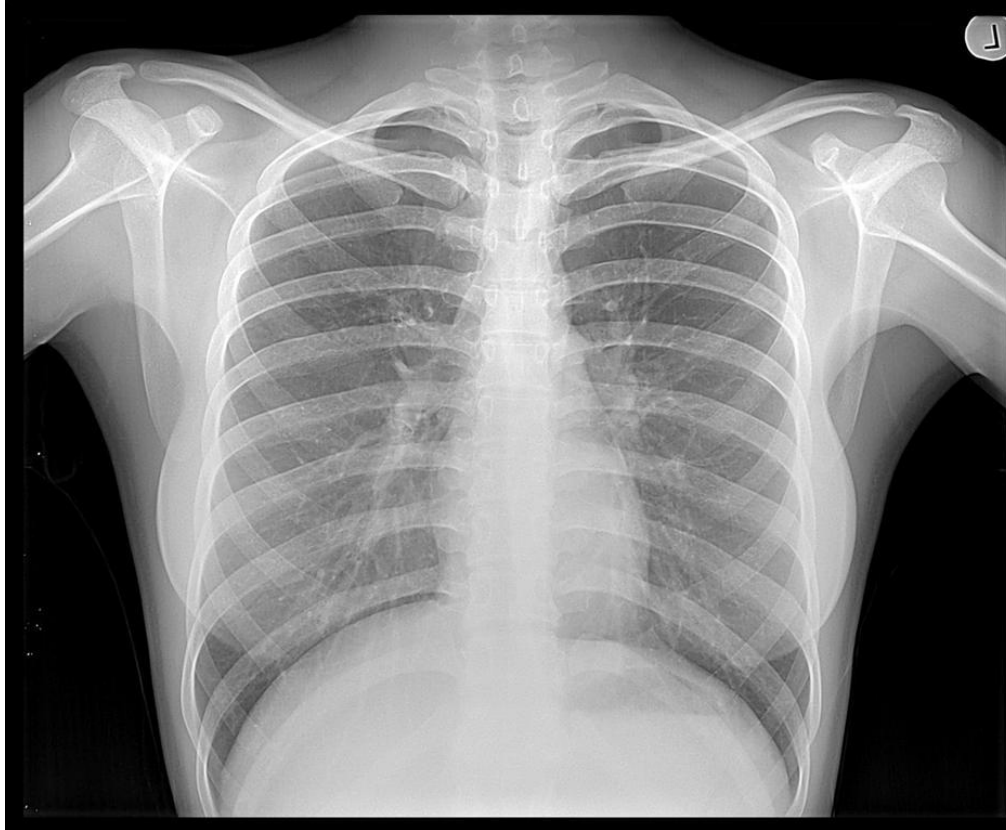
Kiểm tra hành chính

- Kiểm tra thông tin
  - Họ tên
  - Ngày tháng năm sinh
  - Ngày chụp phim

Kỹ thuật

Sự cân đối của phim

- Các cấu trúc đối xứng với nhau qua đường giữa

Tư thế chụp phim

- Quan trọng:
  - Bóng tim to khi nằm
  - Tuần hoàn phổi tăng khi nằm
  - Khi nằm hạn chế sự thông khí
  - Tràn dịch màng phổi làm phổi mờ 1 bên khi nằm

Tư thế chụp phim

- Tư thế đứng

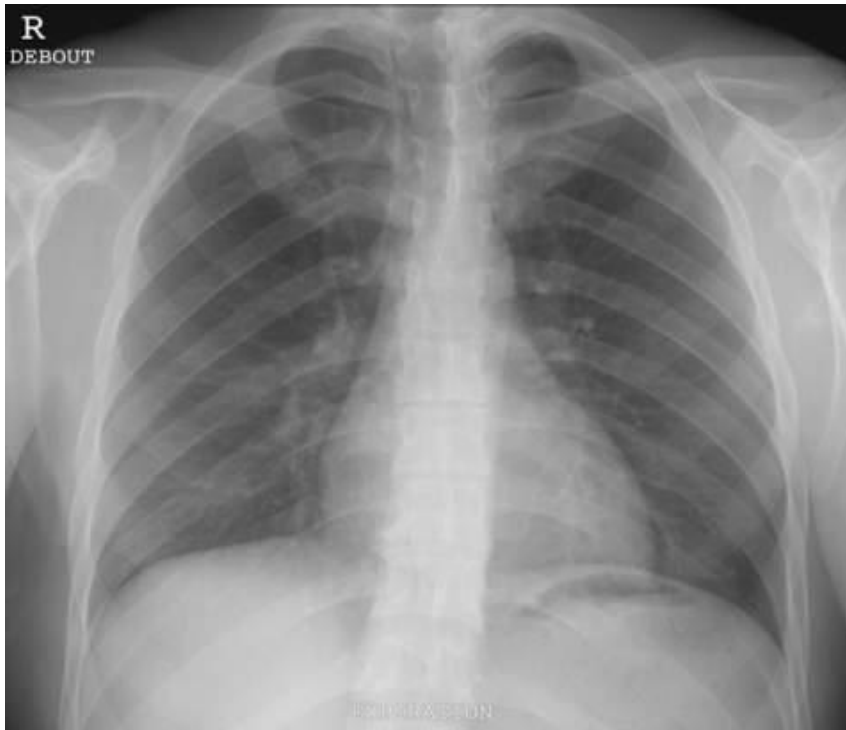
- Tư thế nằm

- Hai xương bả vai ngoài phế trường
- Có bóng hơi dạ dày

Hít vào đủ sâu

- Hít vào nông

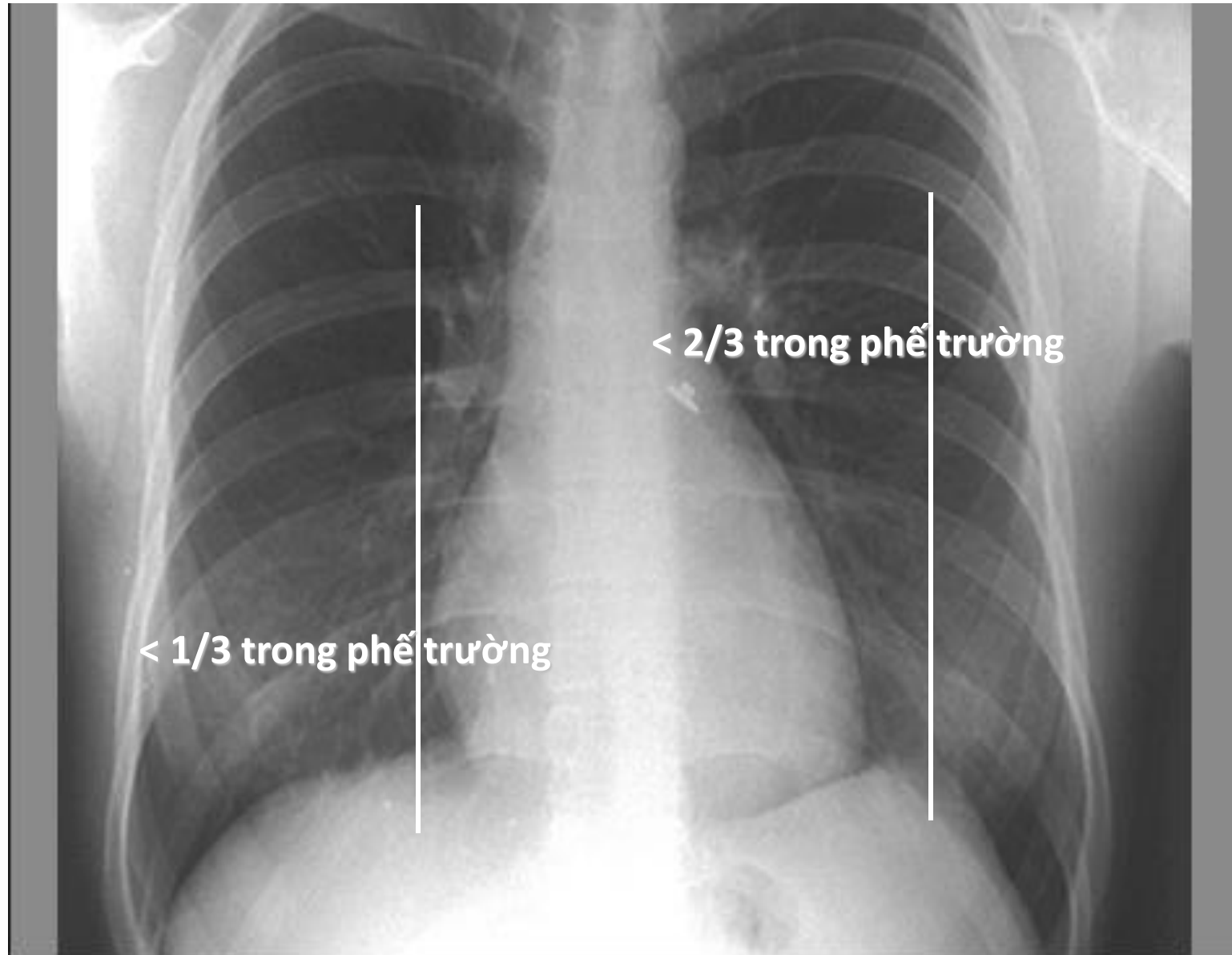
- Hít vào sâu

- Hai phế trường sáng
- Vòm hoành nằm dưới cung sườn X

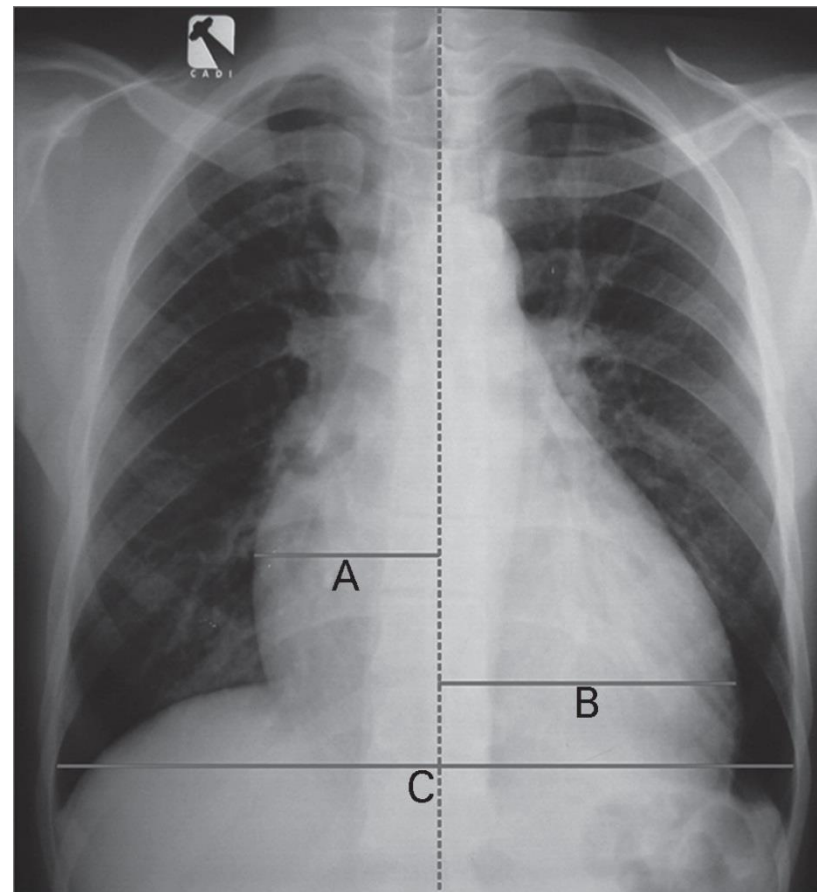
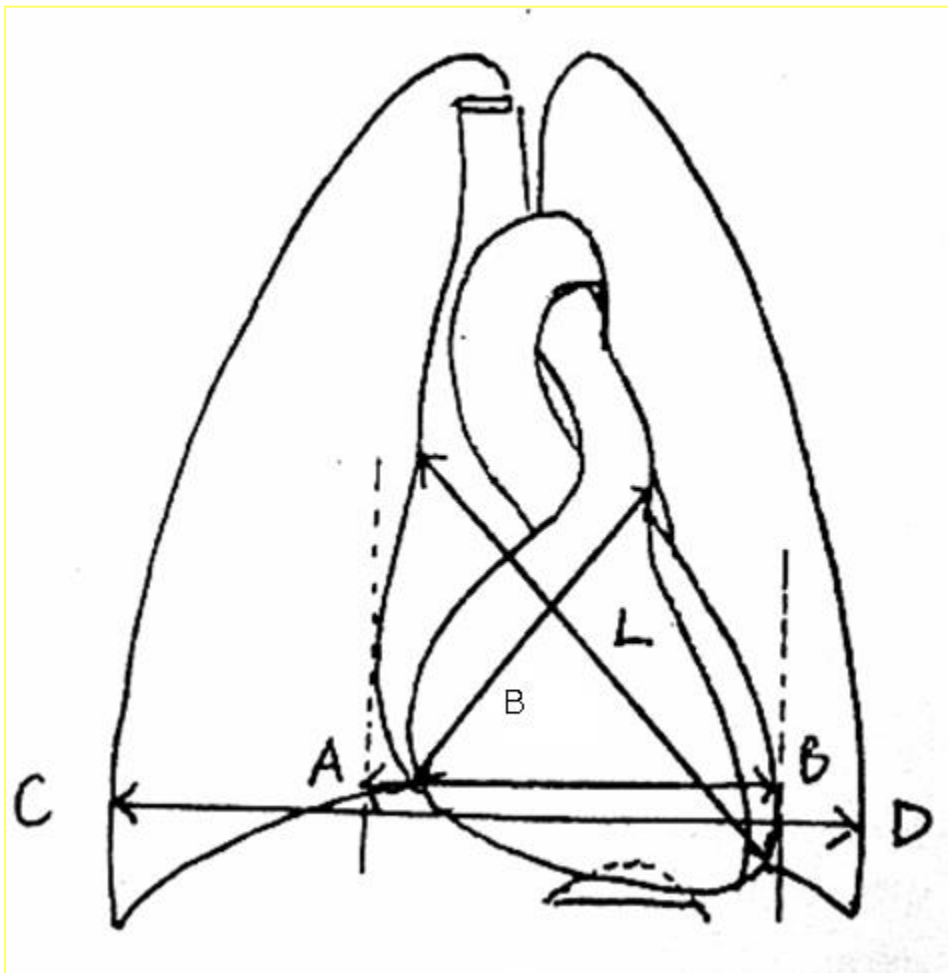
Phân tích

Chỉ số tim lồng ngực

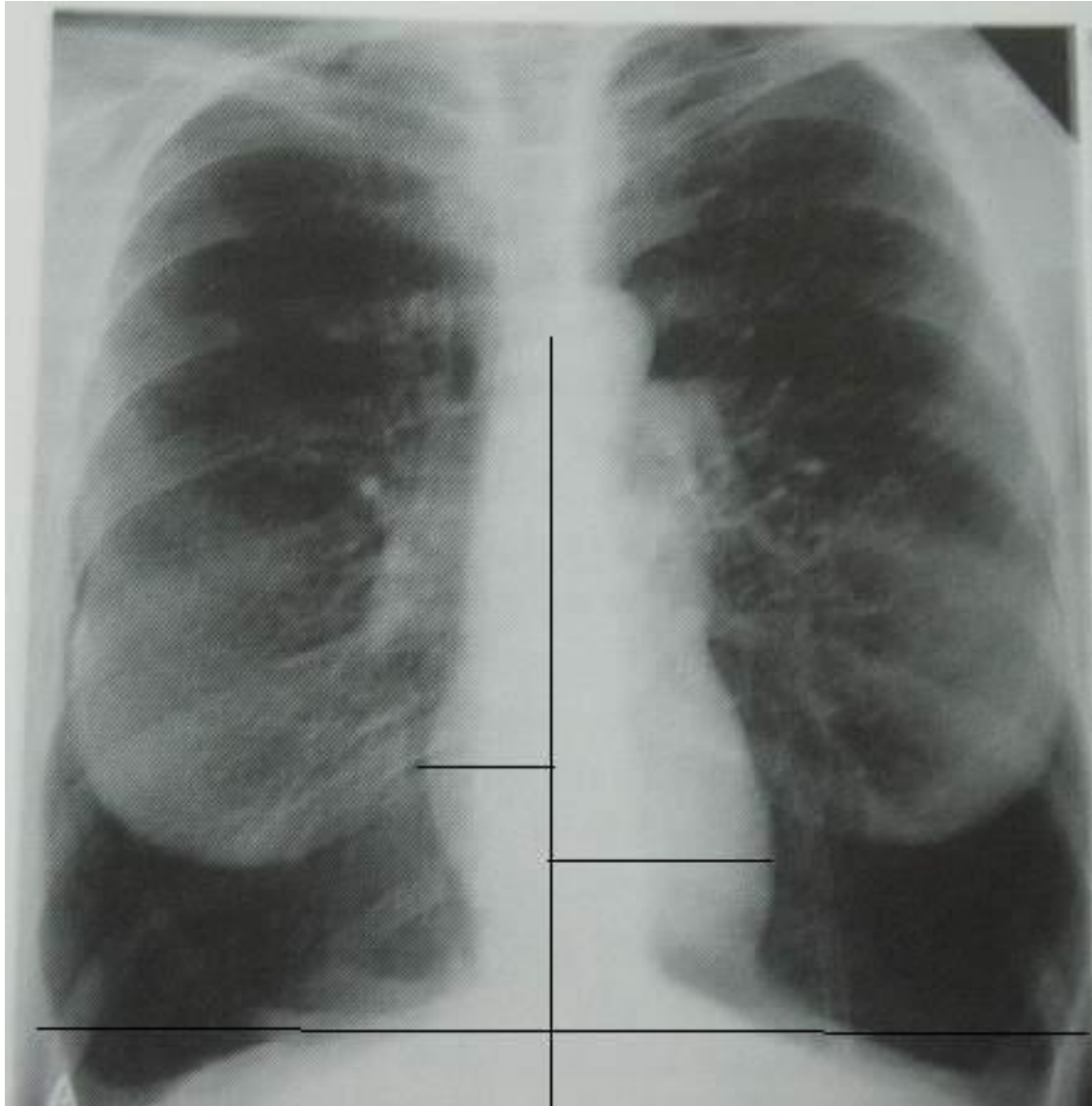

Chỉ số tim lồng ngực

Chỉ số tim ngực = AB/CD hay $(A+B) / C$
Bình thường 0,50 – 0,55

Bóng tim nhỏ

Dấu hiệu:

- chỉ số tim lồng ngực $< 0,5$

Nguyên nhân

- Tâm phế mạn
- Tim nhỏ bẩm sinh

Bóng tim to

Dấu hiệu:

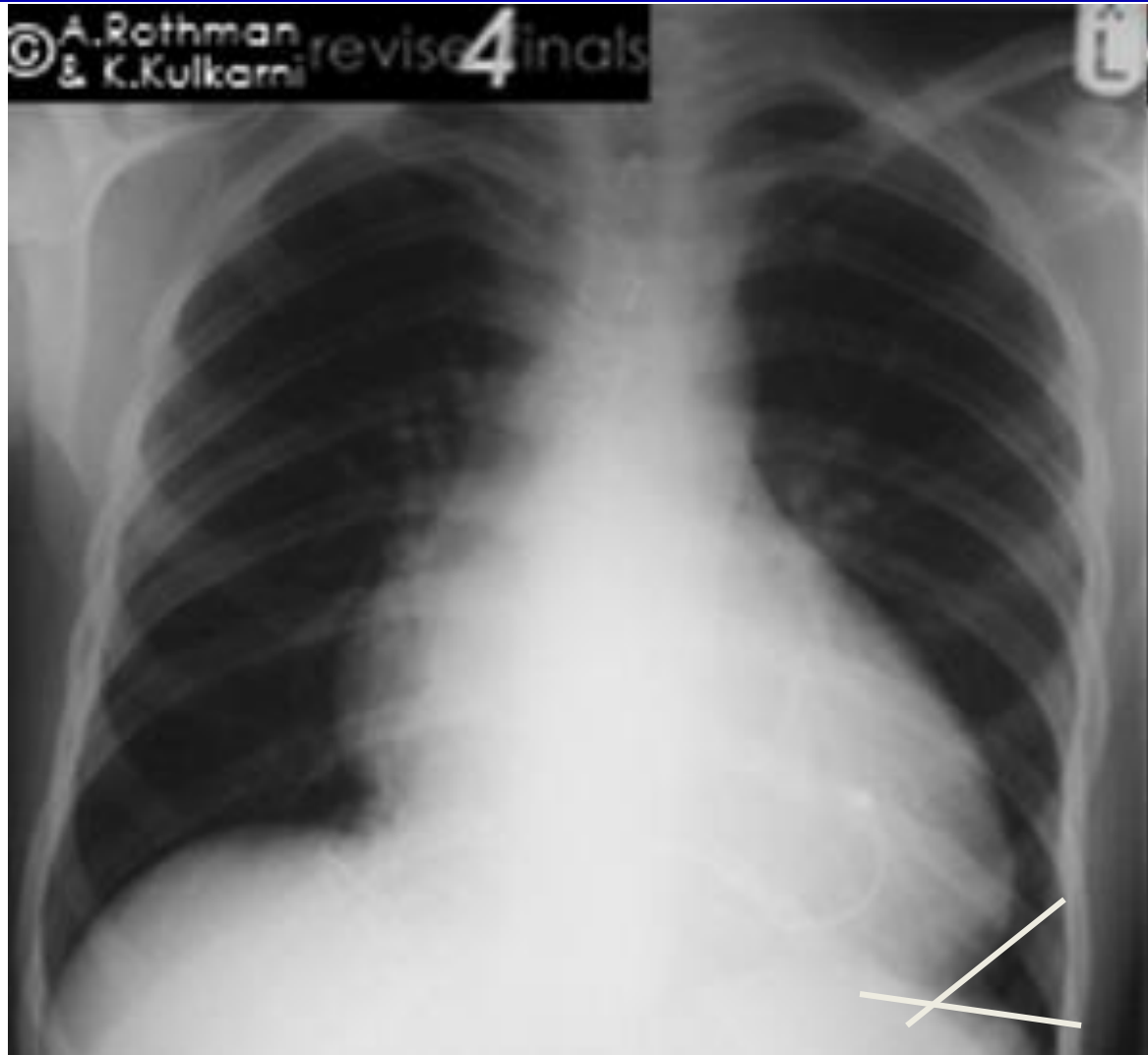
- Chỉ số tim lồng ngực $> 0,55$

Nguyên nhân:

- Lớn thất trái
- Tràn dịch màng ngoài tim

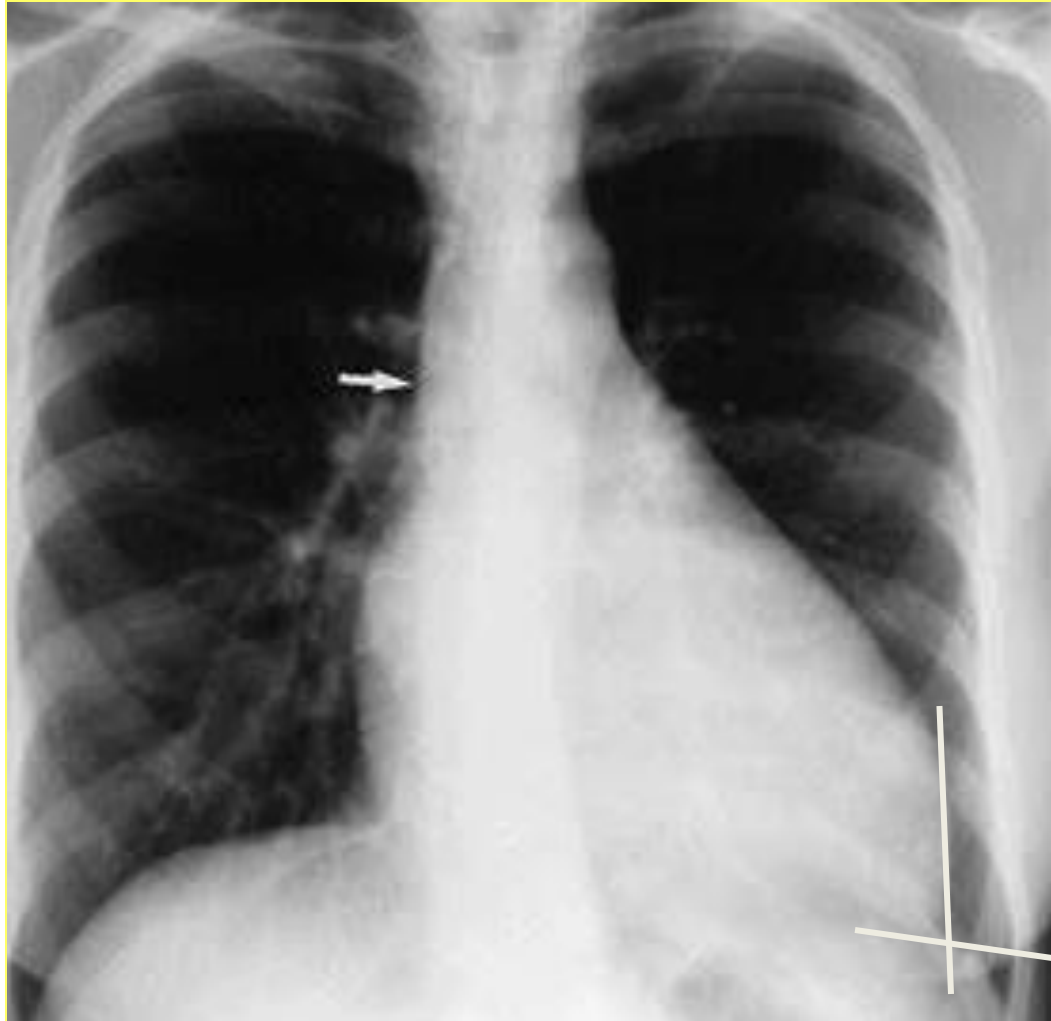

Bờ trái tim – Ra ngoài (bờ lồi)

Góc tâm hoành trái là góc nhọn

Bờ trái tim – xuống thấp (dẫn)

Góc tâm hoành trái là góc tù

Bờ trái tim – xuống thấp

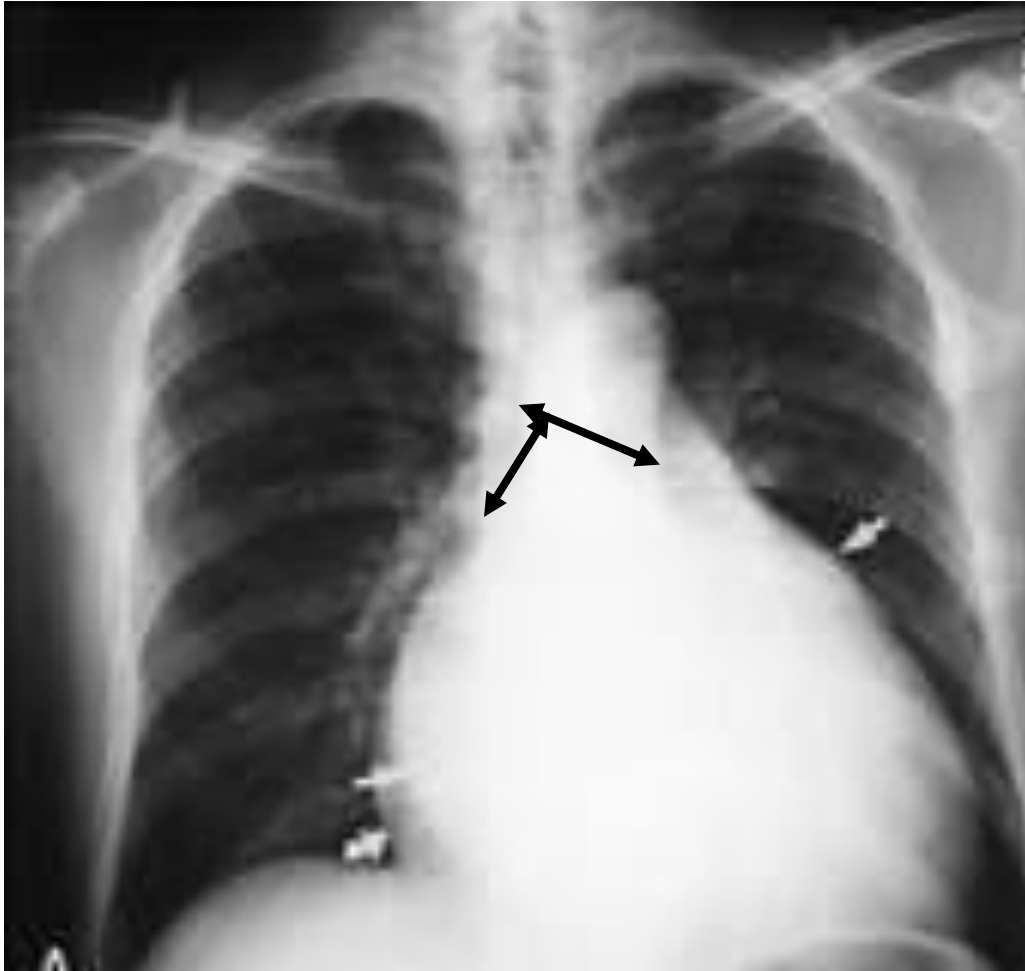
Góc tâm hoành trái khó xác định

Dấu hiệu lớn nhĩ trái

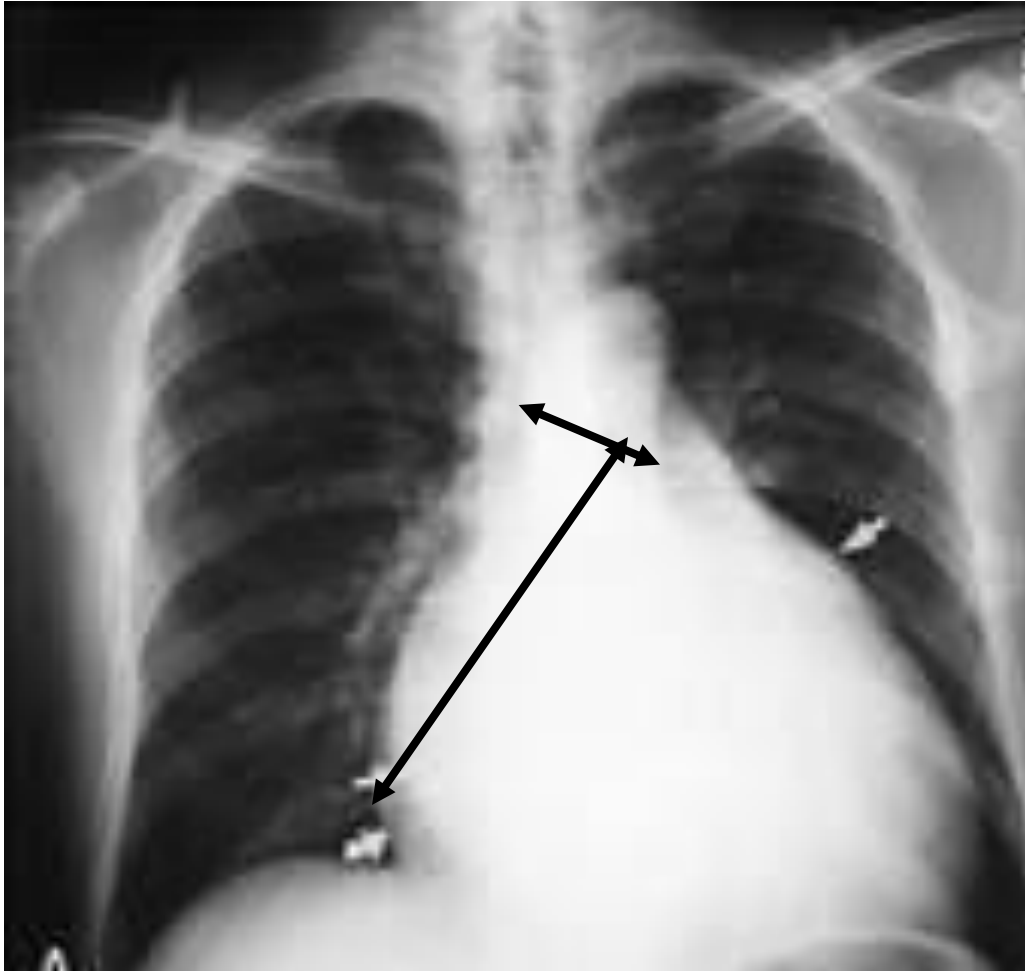
- Cung thứ 3 bên trái (tiểu nhĩ trái)
- Bờ phải có bóng đôi (dưới là bờ nhĩ phải, trên là bờ nhĩ trái)
- Góc Carina $> 75^\circ$
- Khoảng cách từ góc carina đến bờ nhĩ trái $> 7\text{cm}$

Dấu hiệu lớn nhĩ trái

- Cung thứ 3 bên trái (tiểu nhĩ trái)
- Bờ phải có bóng đôi (dưới là bờ nhĩ phải, trên là bờ nhĩ trái)
- Góc Carina $> 75^\circ$
- Khoảng cách từ góc carina đến bờ nhĩ trái $> 7\text{cm}$

Dấu hiệu lớn nhĩ trái

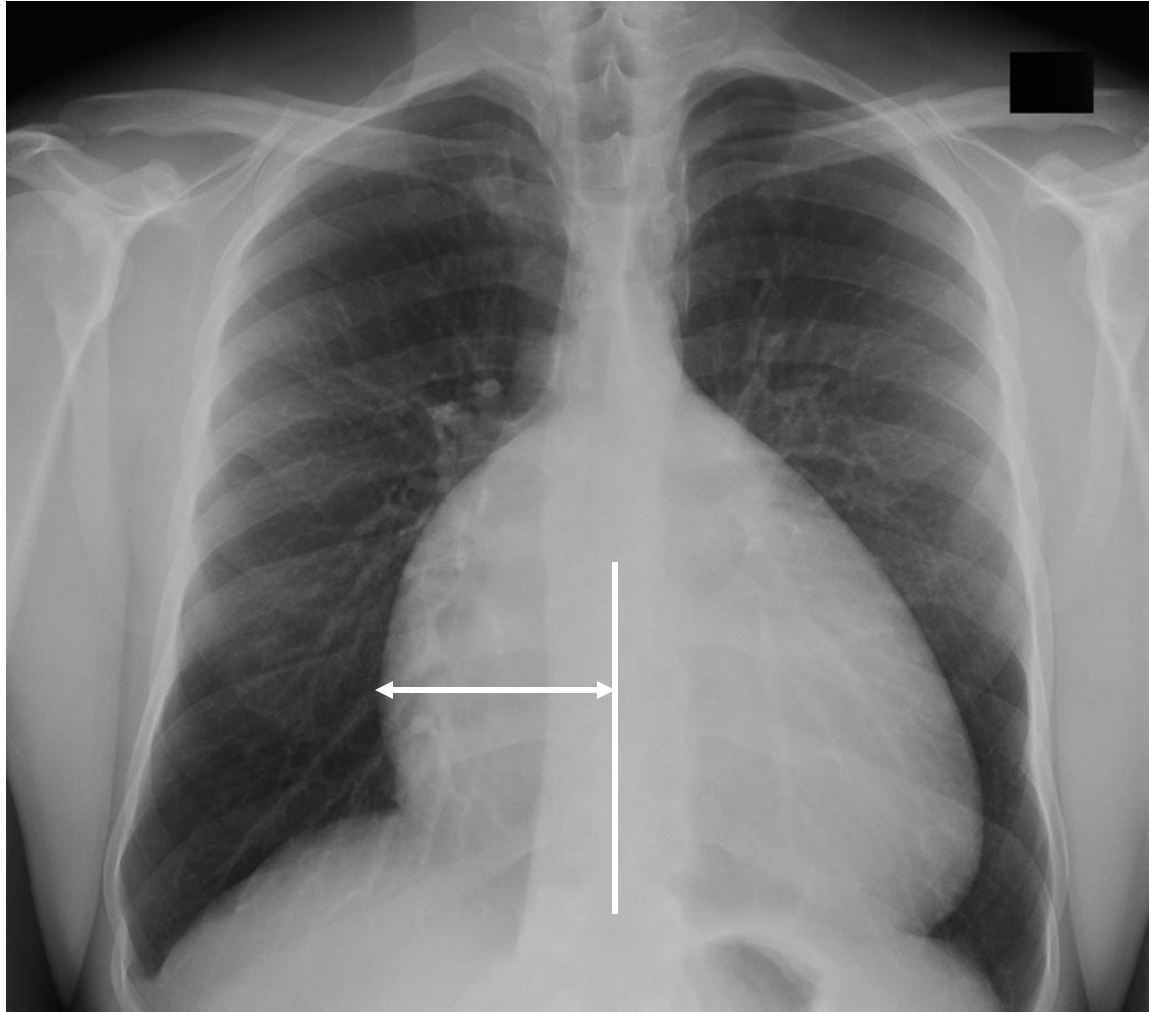

- Cung thứ 3 bên trái (tiểu nhĩ trái)
- Bờ phải có bóng đôi (dưới là bờ nhĩ phải, trên là bờ nhĩ trái)
- Góc Carina $> 75^\circ$
- Khoảng cách từ góc carina đến bờ nhĩ bên trái $> 7\text{cm}$

Dấu hiệu lớn nhĩ trái

Bờ phải lớn

Bờ phải cách đường giữa $> 5,5\text{cm}$

Khảo sát động mạch chủ

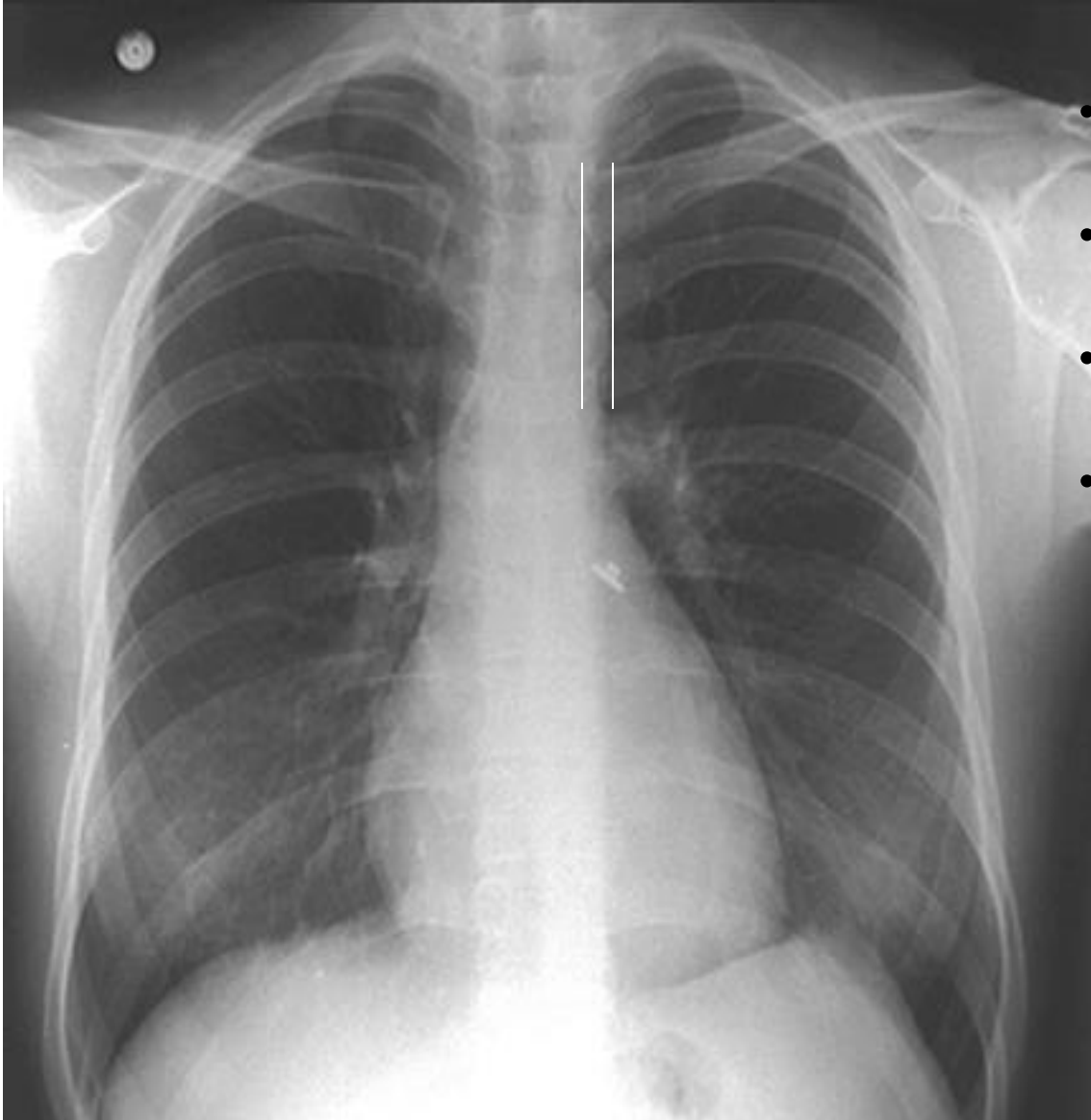
- Bờ trên dưới xương đòn $> 1,5\text{cm}$
- Bờ ngoài cách bờ trái cột sống $< 1,5\text{cm}$
- Bờ ngoài cách đường giữa cột sống $< 4\text{cm}$
- Khoảng cách 2 bờ $< 6\text{cm}$

Khảo sát động mạch chủ

- Bờ trên dưới xương đòn > 1,5cm
- Bờ ngoài cách bờ trái cột sống < 1,5cm
- Bờ ngoài cách đường giữa cột sống < 4cm
- Khoảng cách 2 bờ cung động mạch chủ < 6 cm

Khảo sát động mạch chủ

- Bờ trên dưới xương đòn $> 1,5\text{cm}$
- Bờ ngoài cách bờ trái cột sống $< 1,5\text{cm}$
- Bờ ngoài cách đường giữa cột sống $< 4\text{cm}$
- Khoảng cách 2 bờ cung động mạch chủ $< 6\text{ cm}$

Khảo sát động mạch chủ

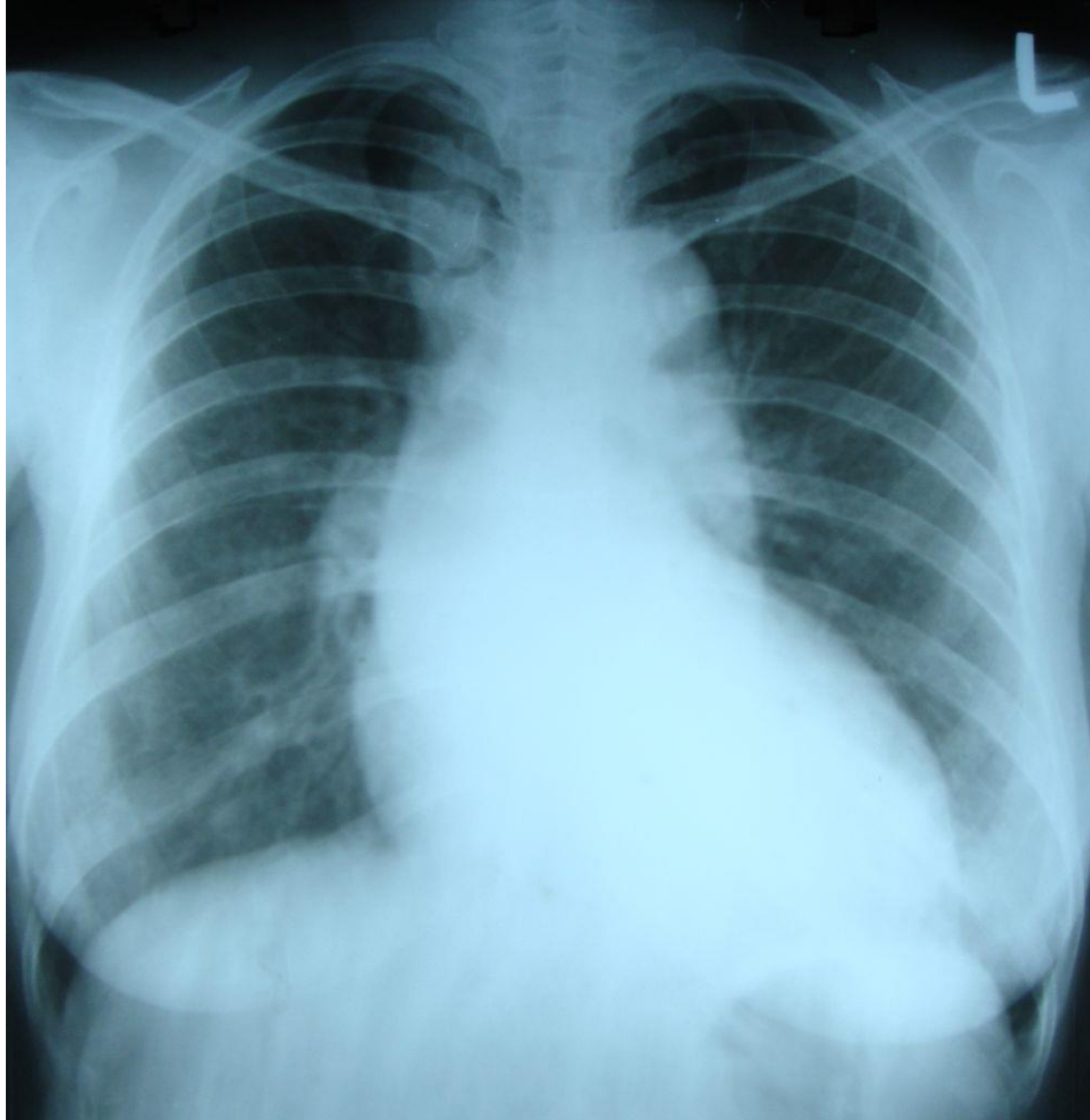
- Bờ trên dưới xương đòn $> 1,5\text{cm}$
- Bờ ngoài cách bờ trái cột sống $< 1,5\text{cm}$
- Bờ ngoài cách đường giữa cột sống $< 4\text{cm}$
- Khoảng cách 2 bờ cung động mạch chủ $< 6\text{ cm}$

Khảo sát động mạch chủ

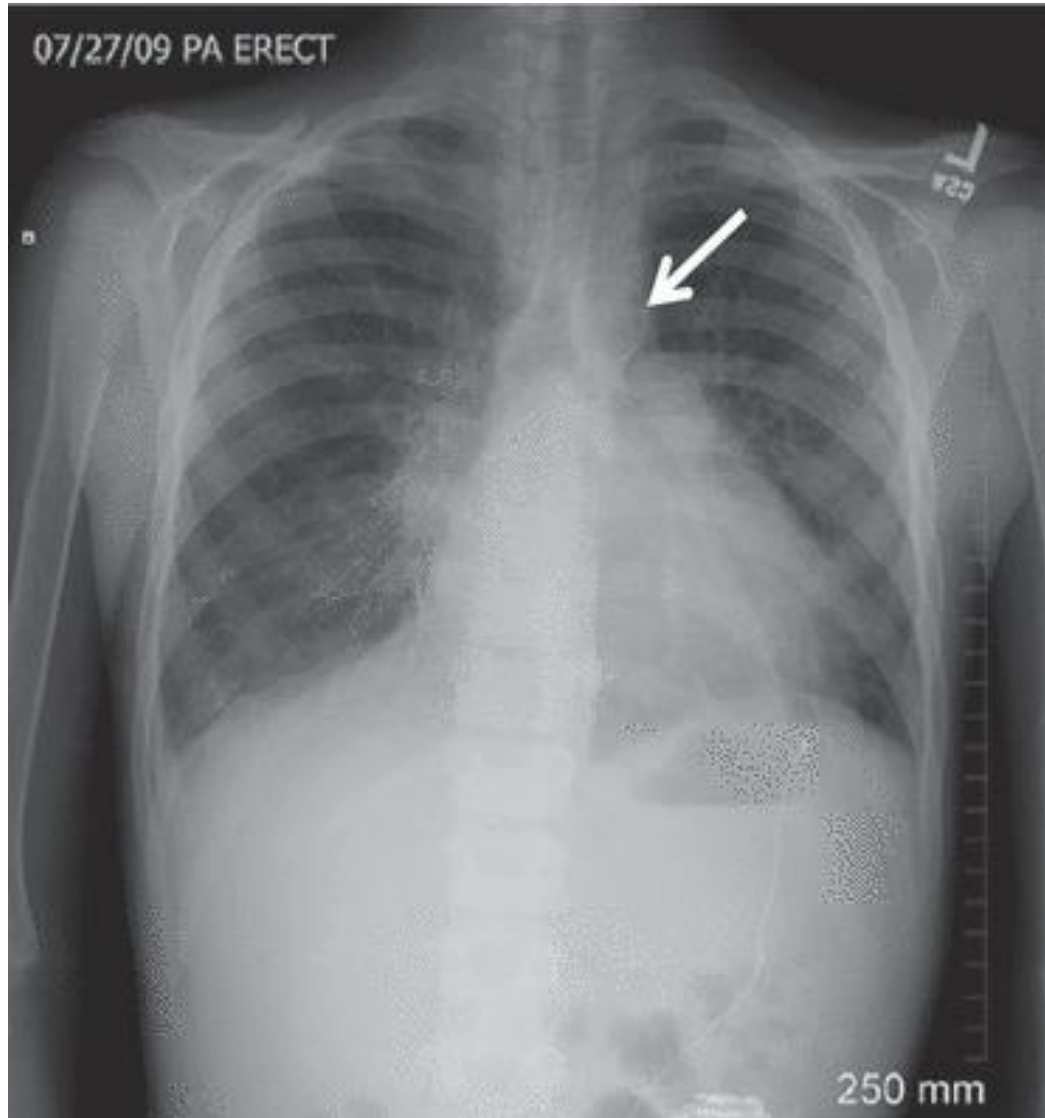
- Bờ trên dưới xương đòn $> 1,5\text{cm}$
- Bờ ngoài cách bờ trái cột sống $< 1,5\text{cm}$
- Bờ ngoài cách đường giữa cột sống $< 4\text{cm}$
- Khoảng cách 2 bờ cung động mạch chủ $< 6\text{ cm}$

Lớn động mạch chủ ngực

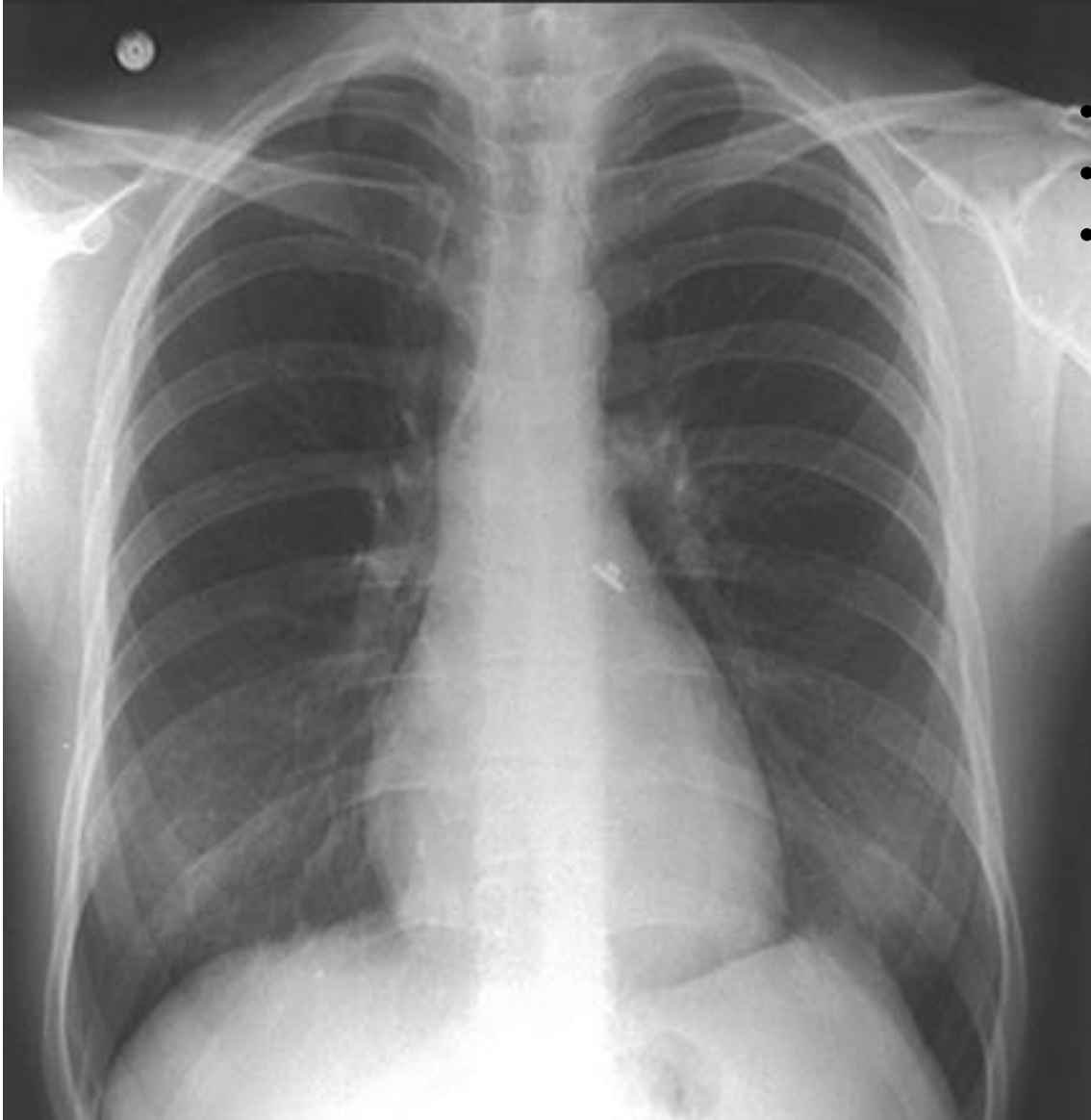

Vôi hoá động mạch chủ

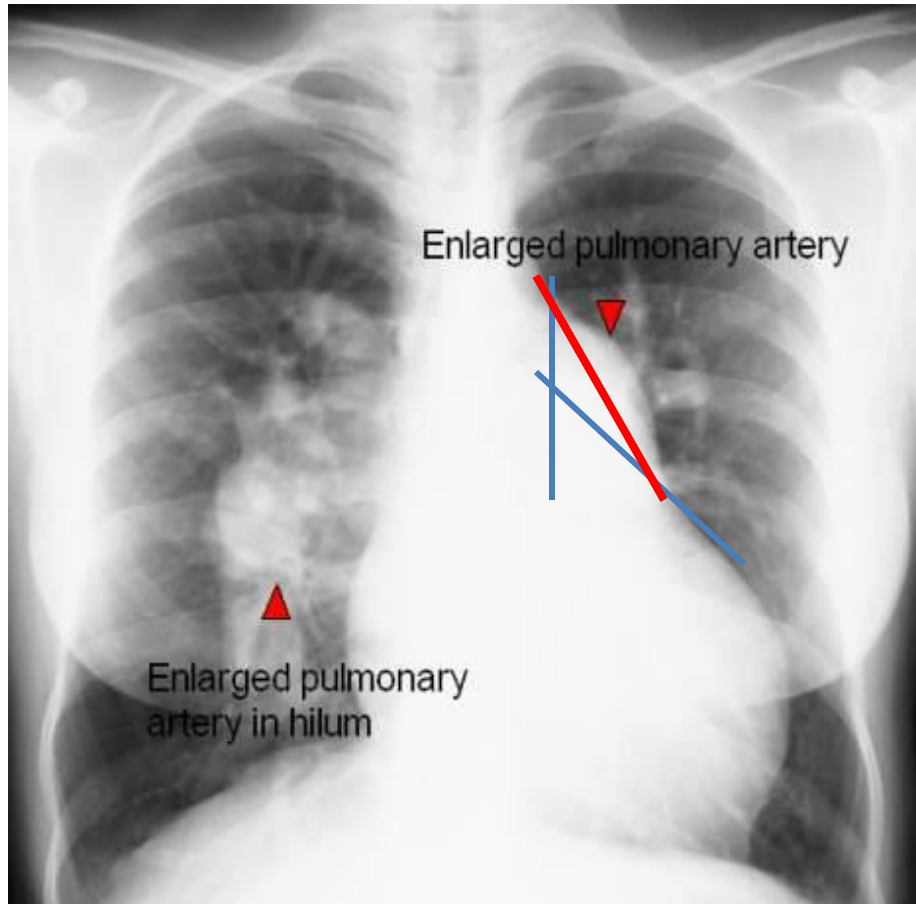
Khảo sát động mạch phổi

- Nhánh xuống phải nhỏ
- Rốn phổi trái
- Không thấy thân chung động mạch phổi

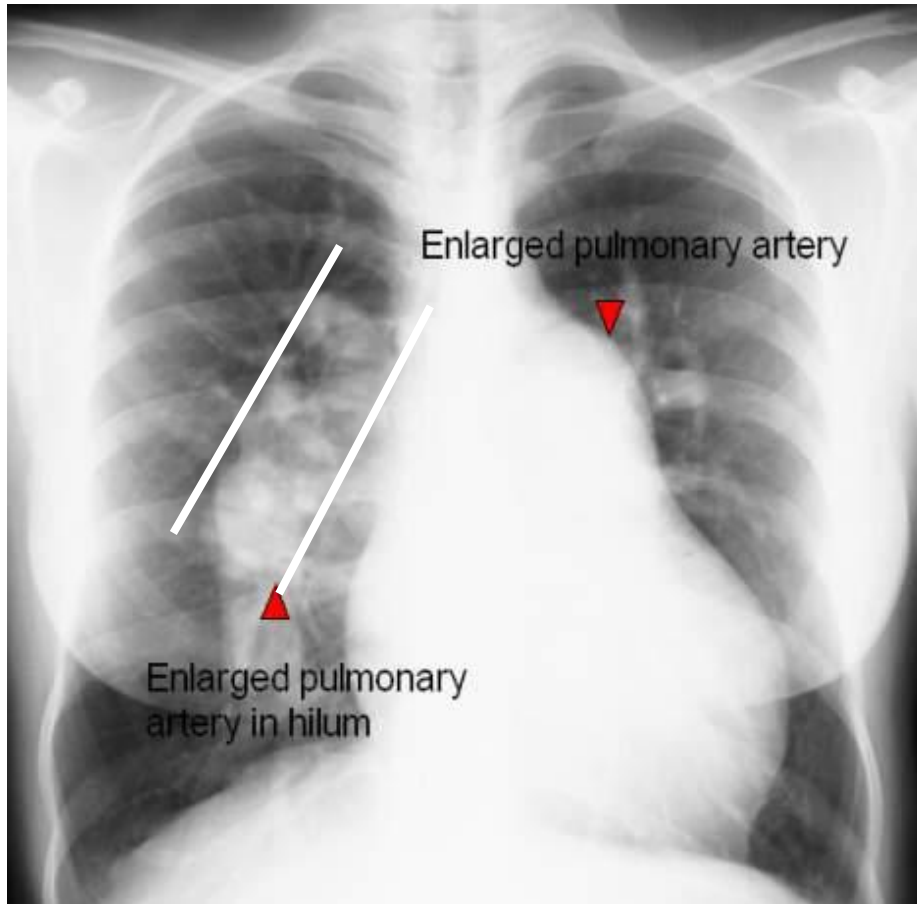

Thân chung động mạch phổi

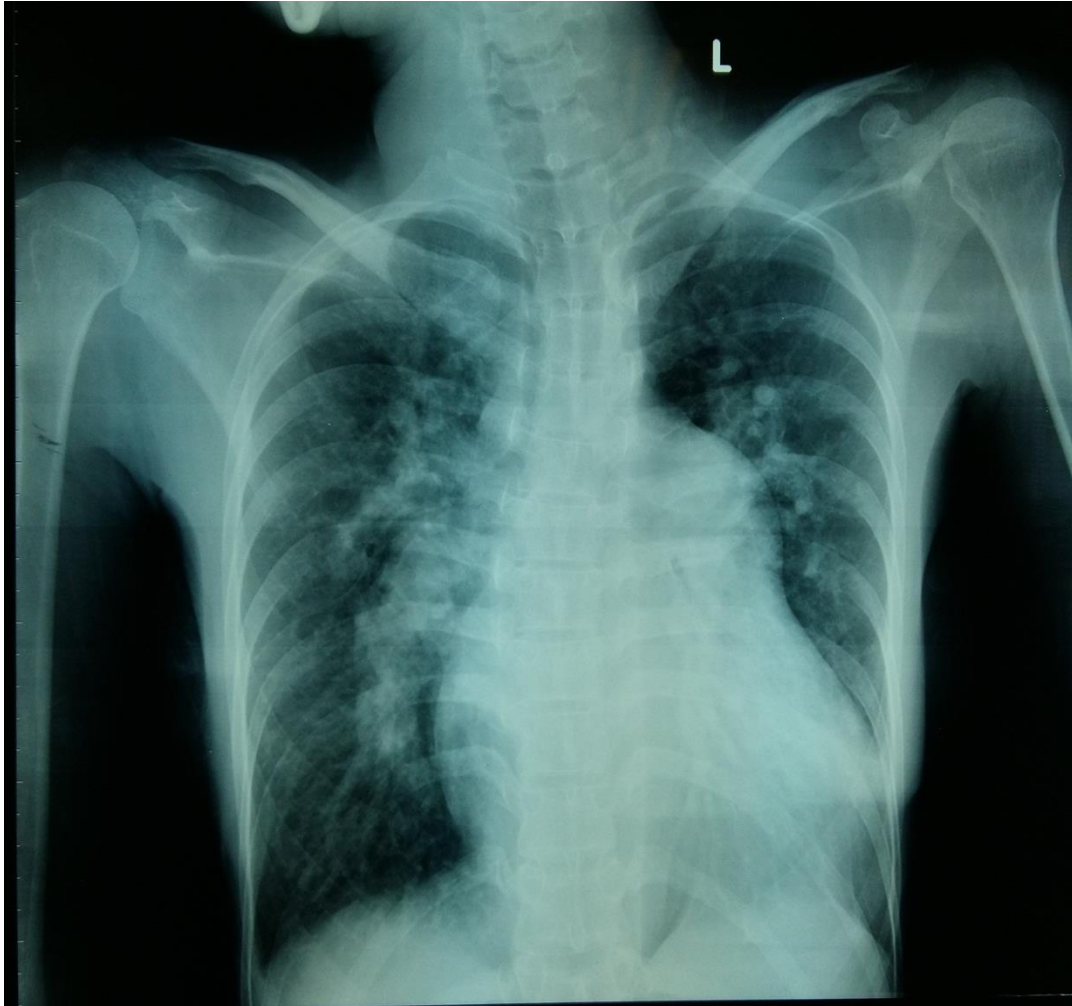
- Lớn thân chung động mạch phổi

Lớn động mạch phổi nhánh xuống

- > 1,5 lần cung sườn bên cạnh

Tăng áp động mạch phổi

Tuần hoàn phổi

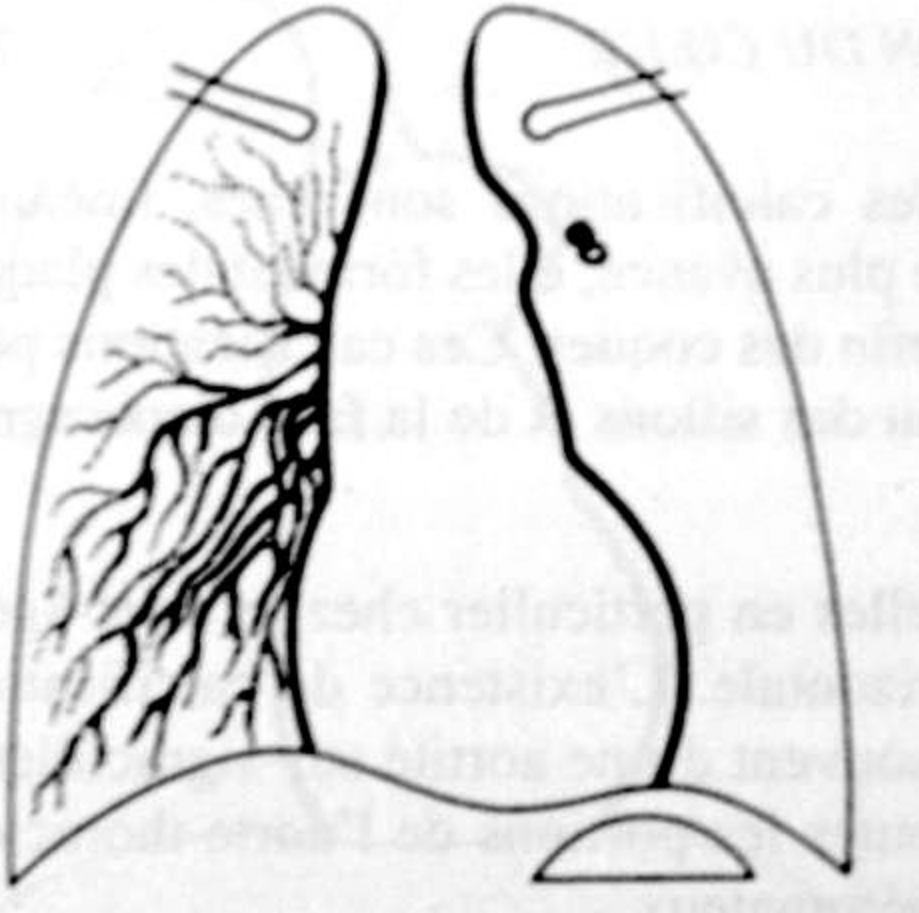

Bình thường

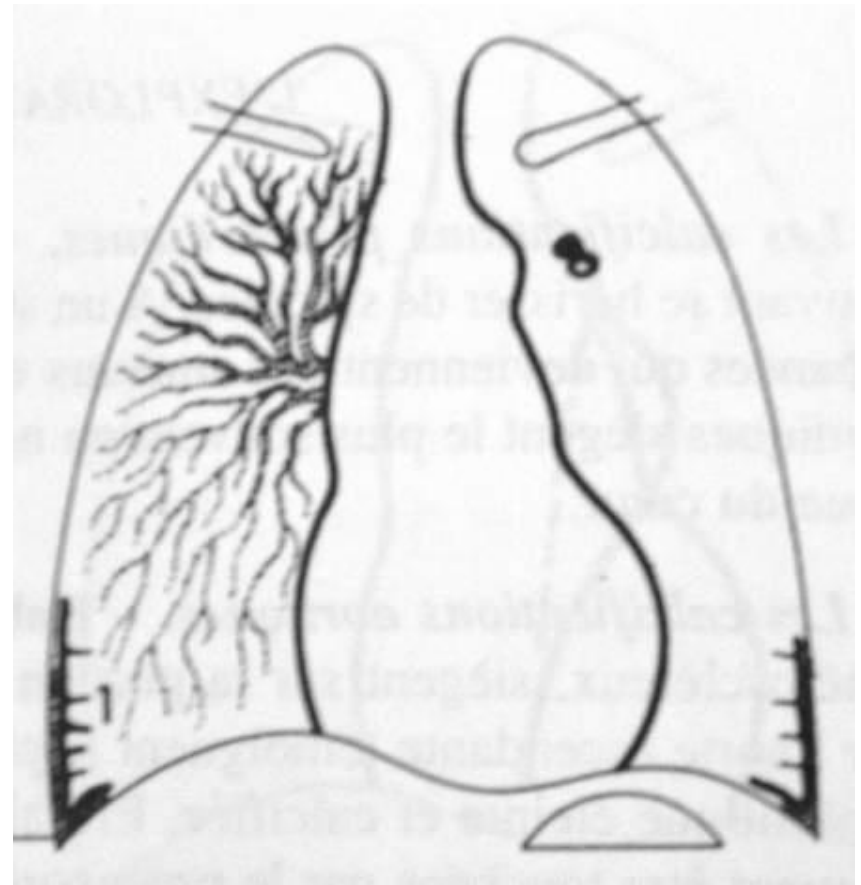
- Không vượt qua 1/3 ngoài
- Không vượt qua 1/3 trên

Tăng tuần hoàn phổi

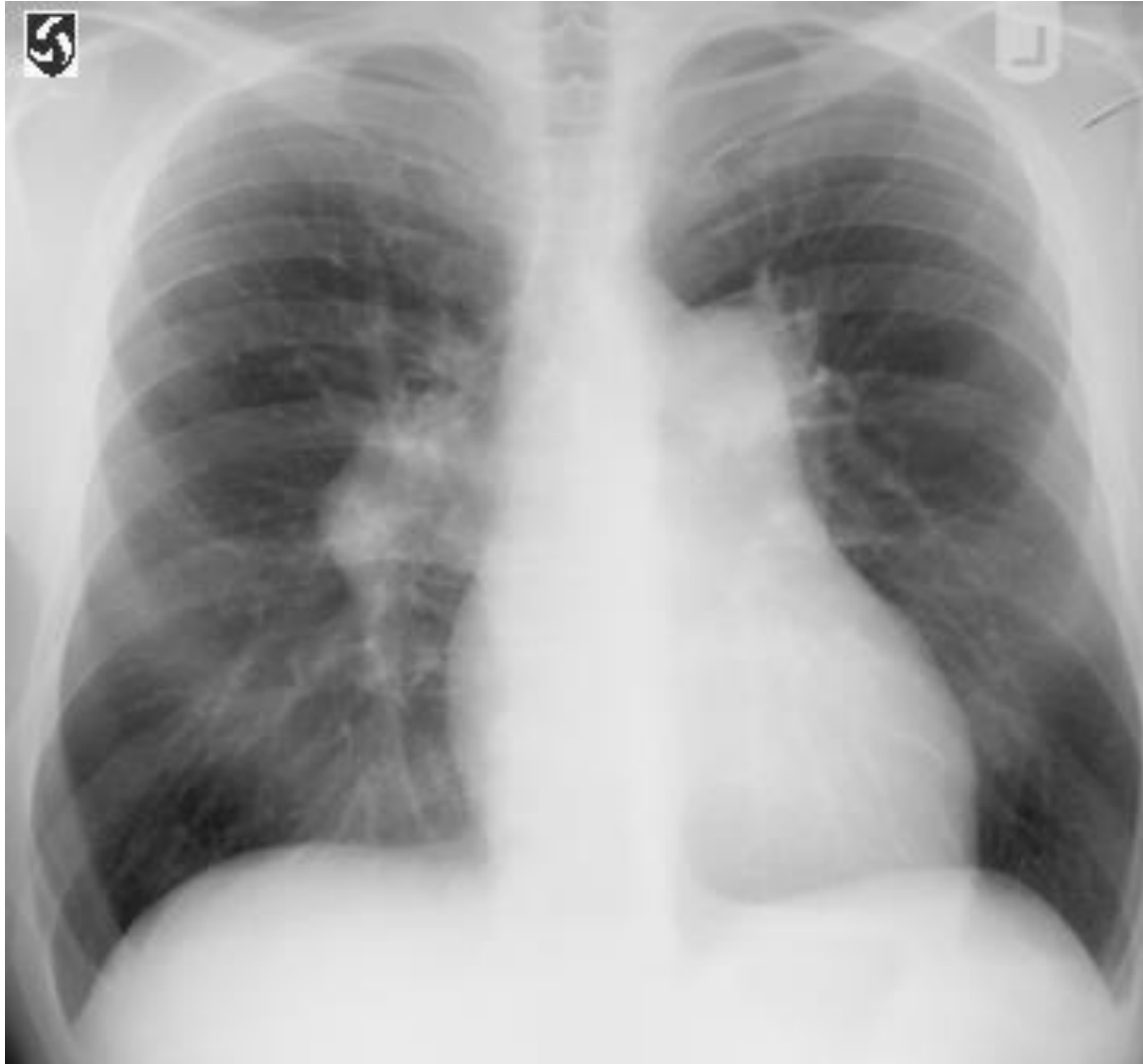
Ra 1/3 ngoài phế trường

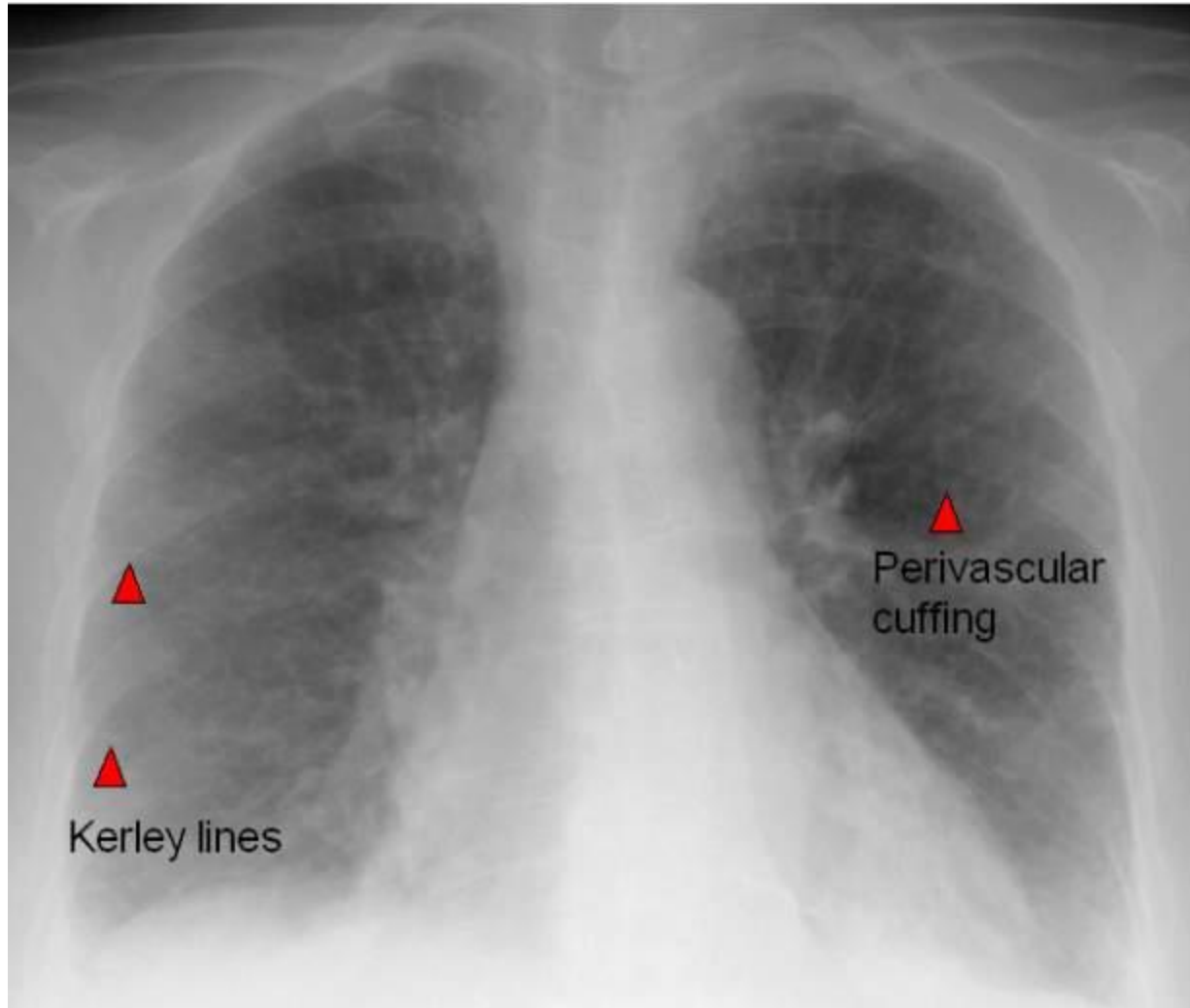
Có Kerley,
Tràn dịch màng phổi

Tăng tuần hoàn phổi

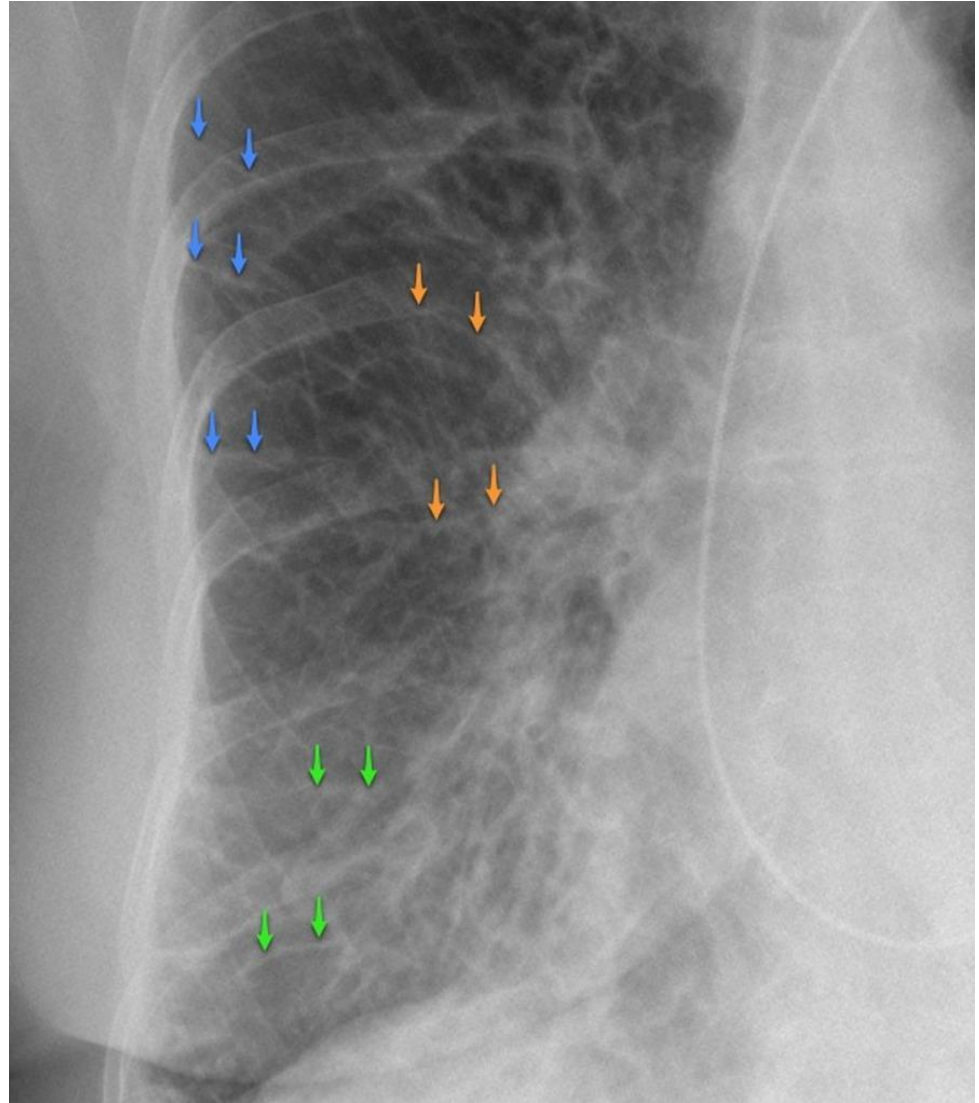
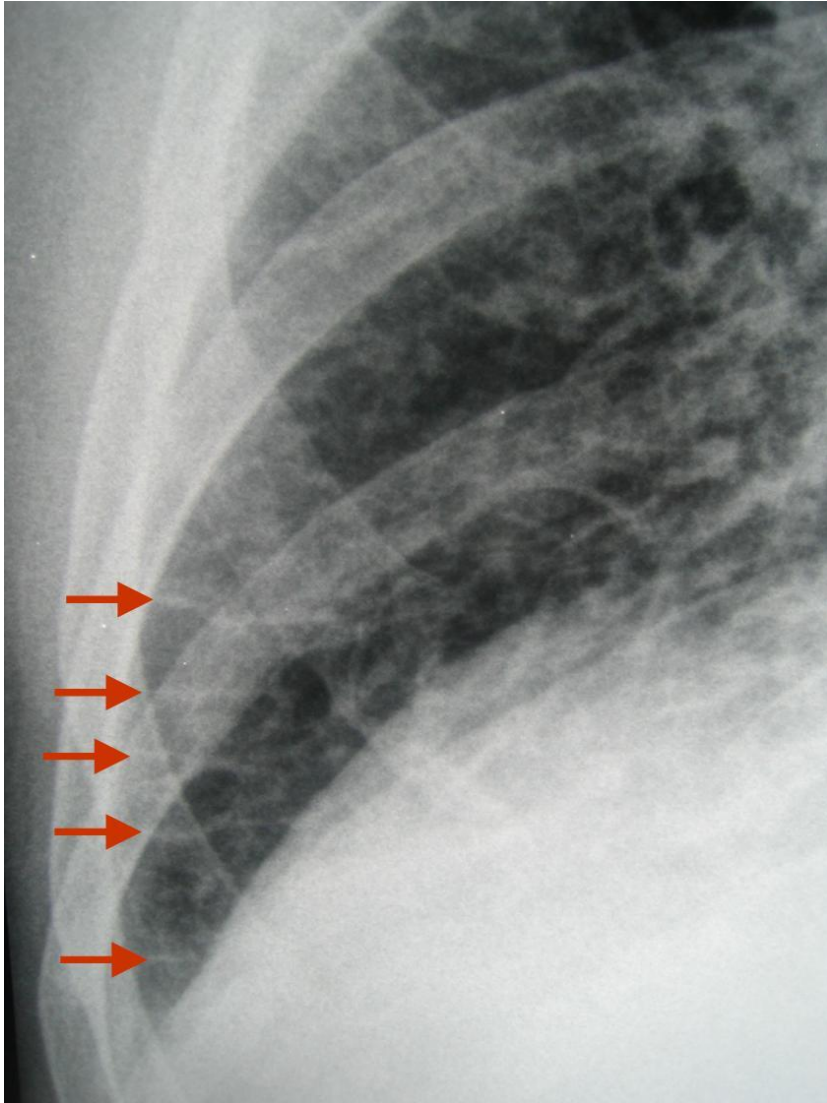

Tăng tuần hoàn phổi

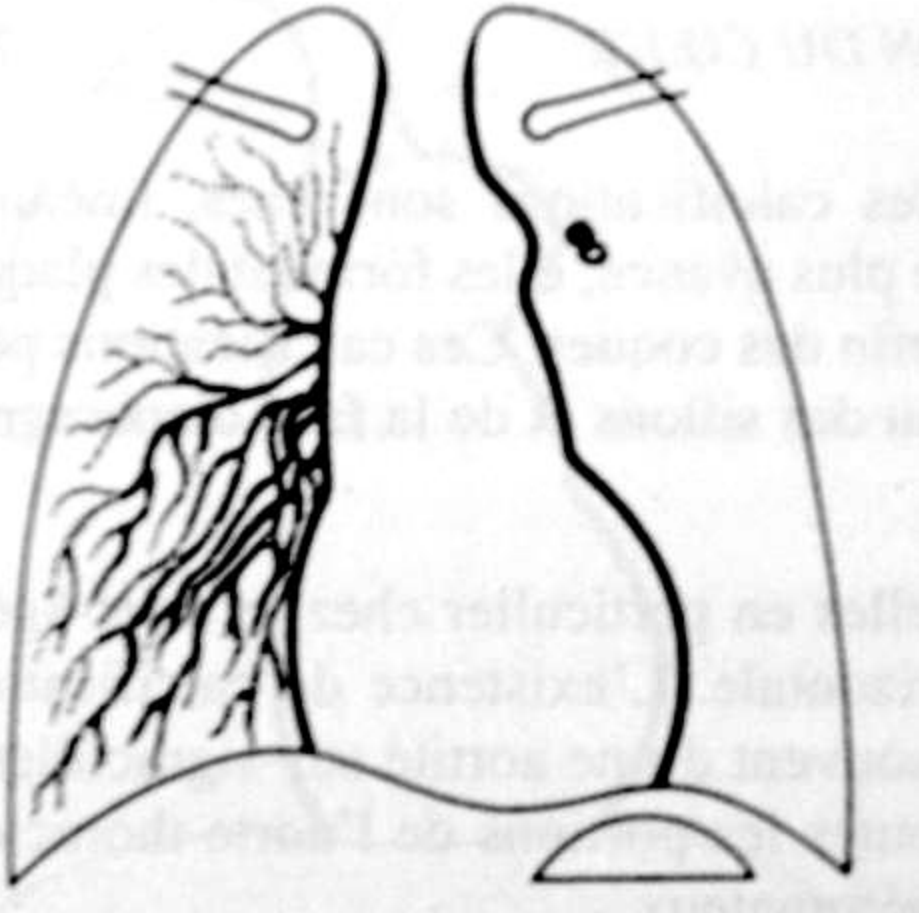
Đường Kerley

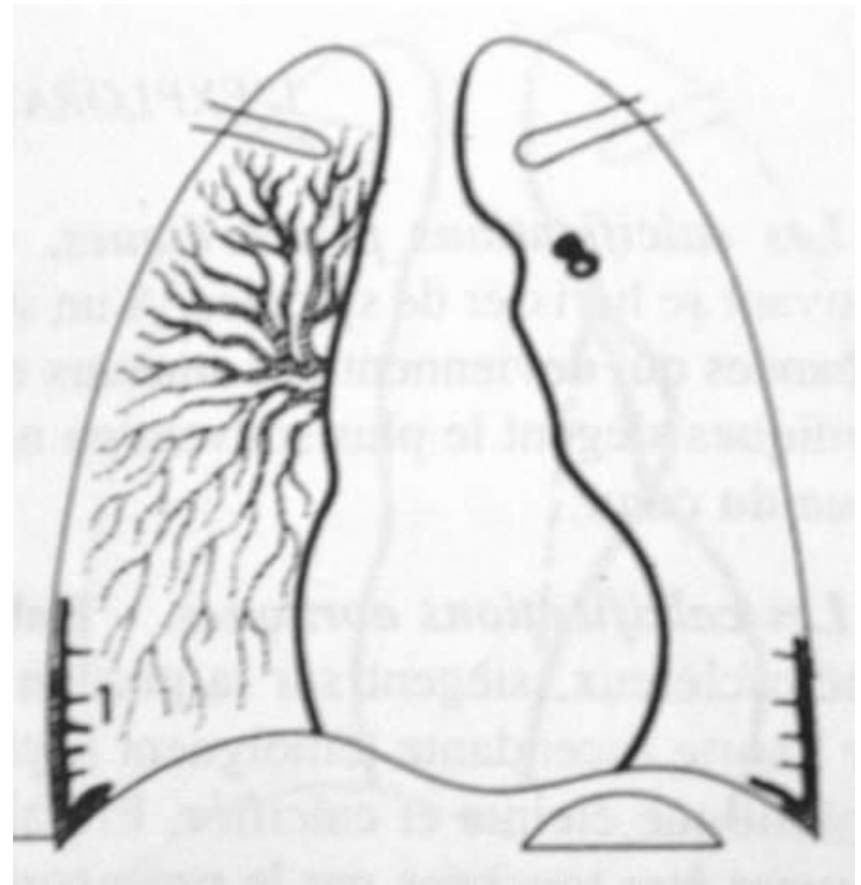

Tăng tuần hoàn phổi

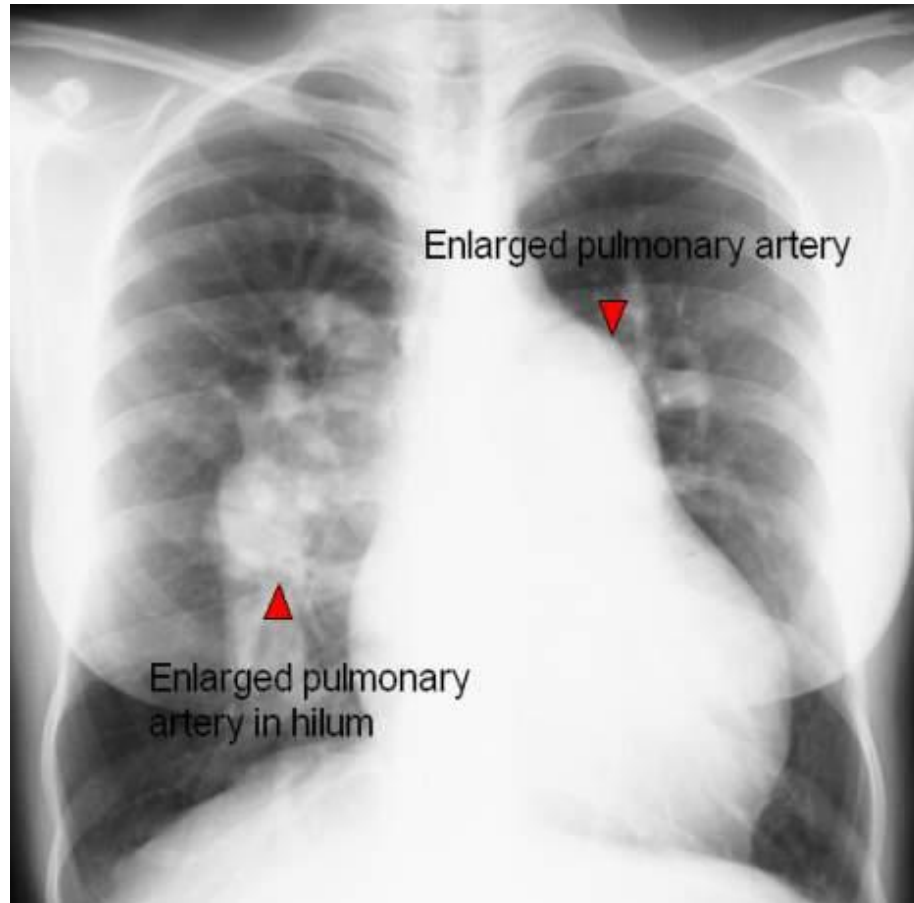
Ra 1/3 ngoài phế trường

Có Kerley,
Tràn dịch màng phổi

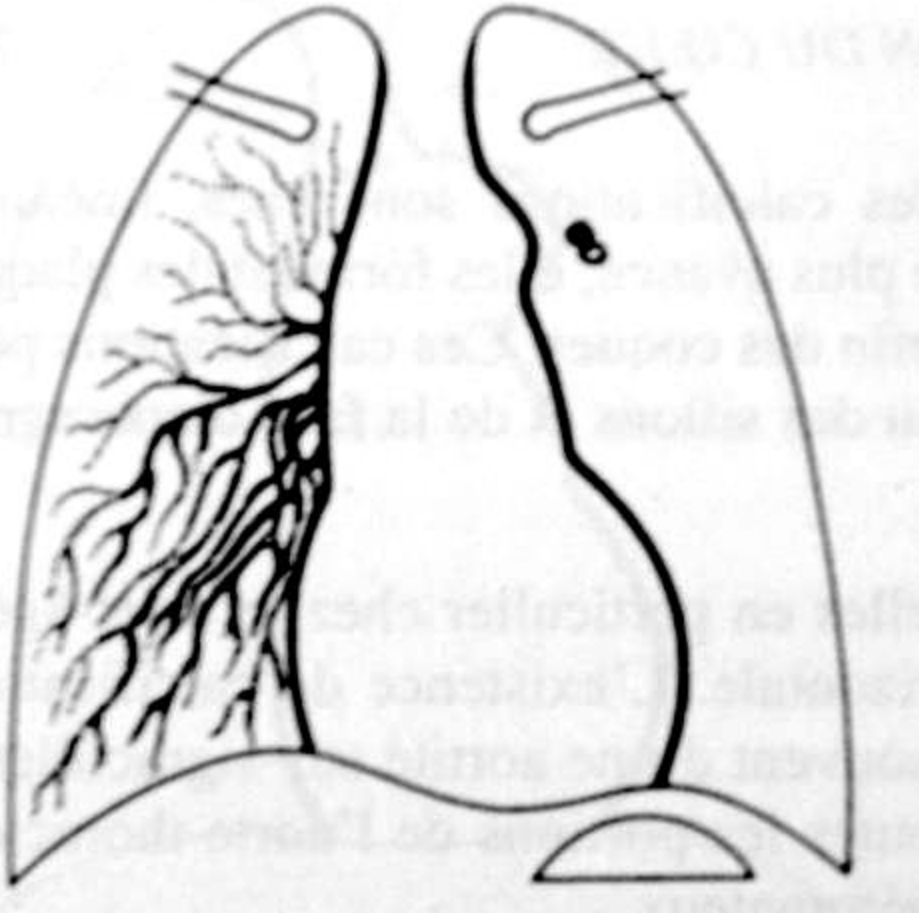

Tăng tuần hoàn phổi chủ động

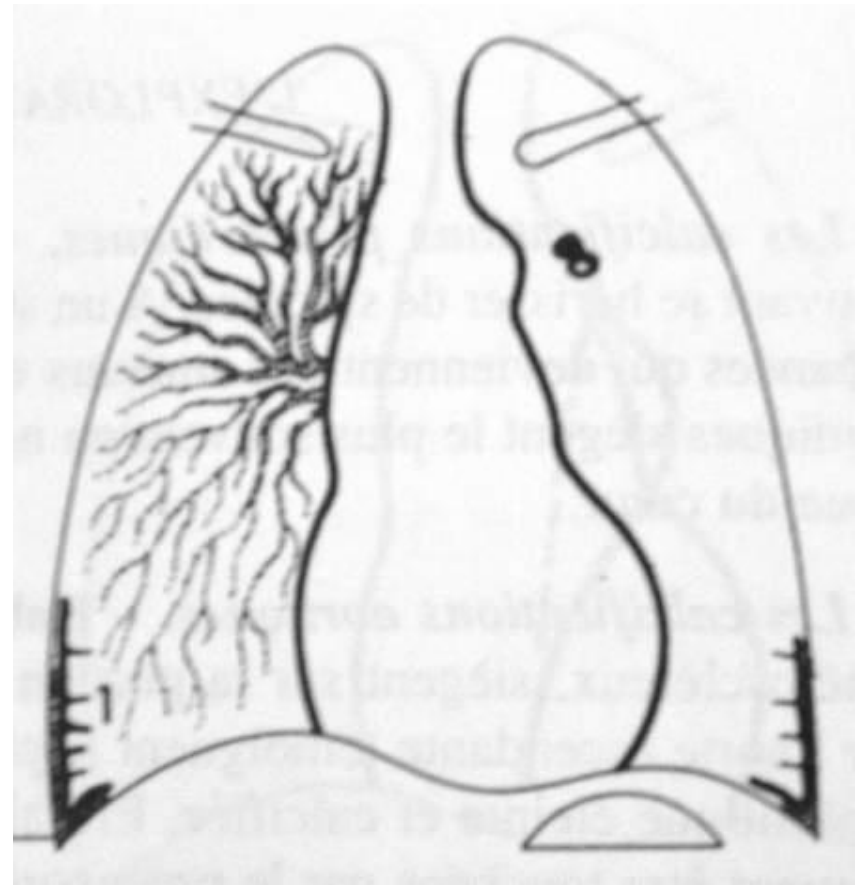

Tăng tuần hoàn phổi

Ra 1/3 ngoài phế trường

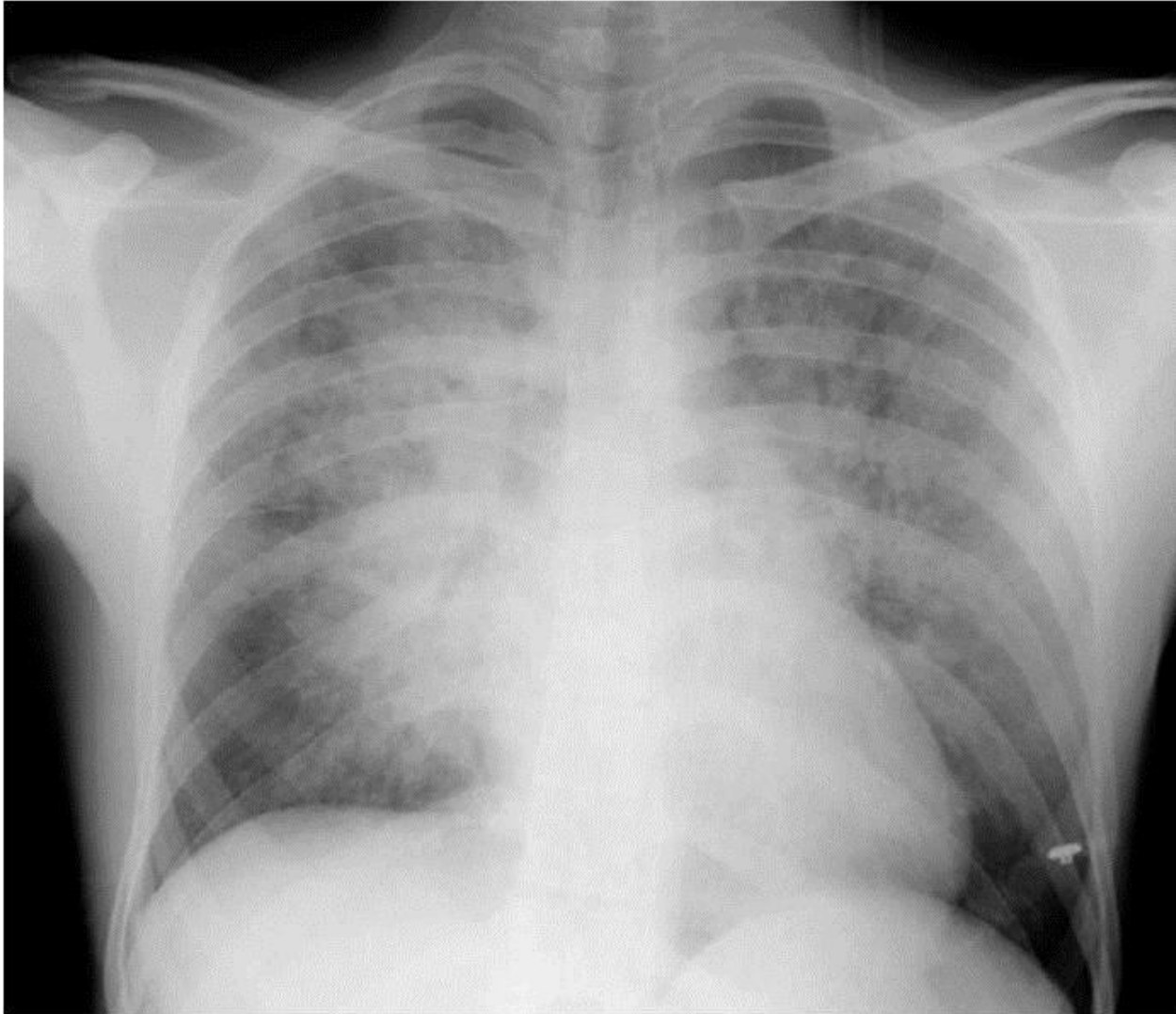
Có Kerley,
Tràn dịch màng phổi

Tăng tuần hoàn phổi thụ động

Thâm nhiễm 2 bên - phù phổi cấp

Hình ảnh X-quang ngực trong một số bệnh tim mạch

Hẹp van hai lá

- Tắc nghẽn dòng máu qua van hai lá trong thời kỳ tâm trương.
- Sinh bệnh học:
  - Lớn nhĩ trái
  - Sung huyết phổi
  - Tăng áp phổi
  - Lớn thất phải

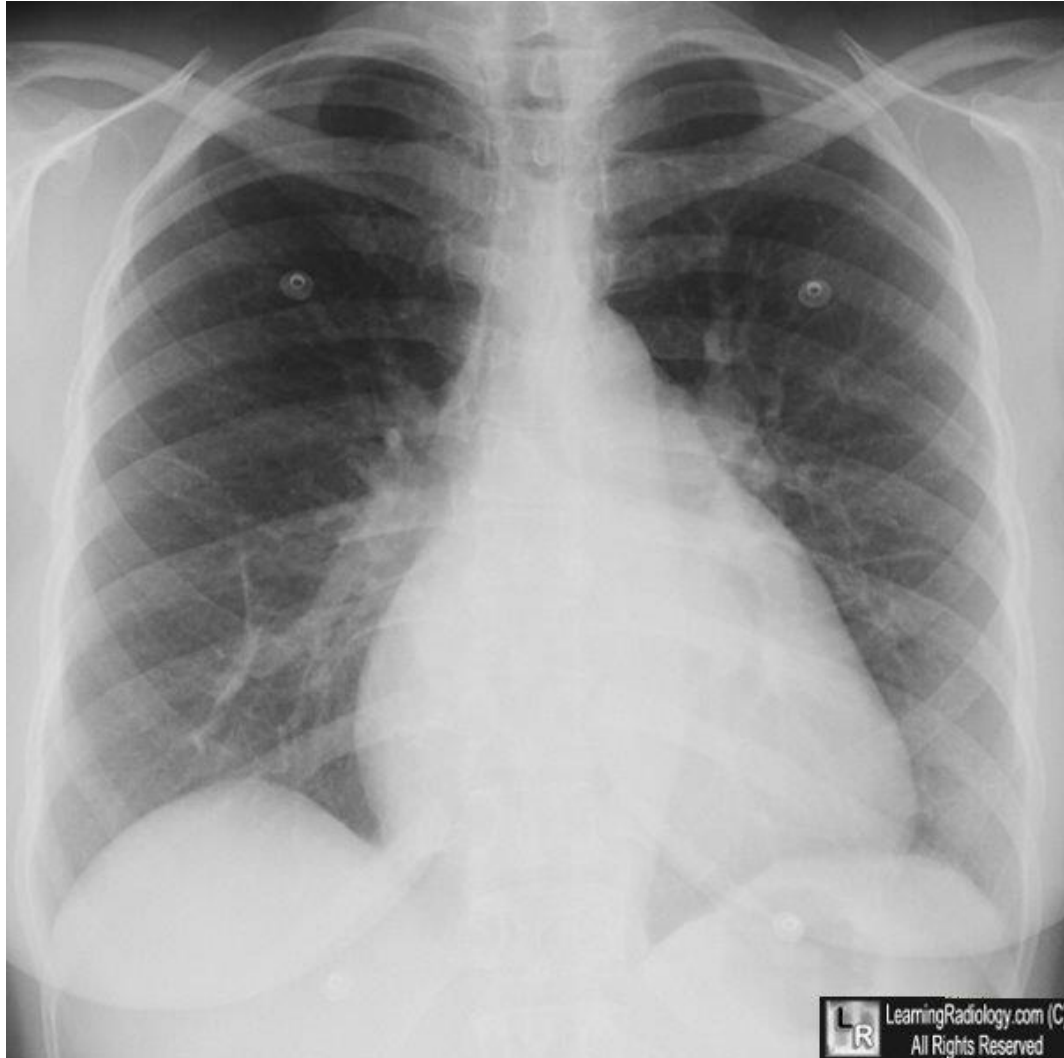

Hẹp van hai lá

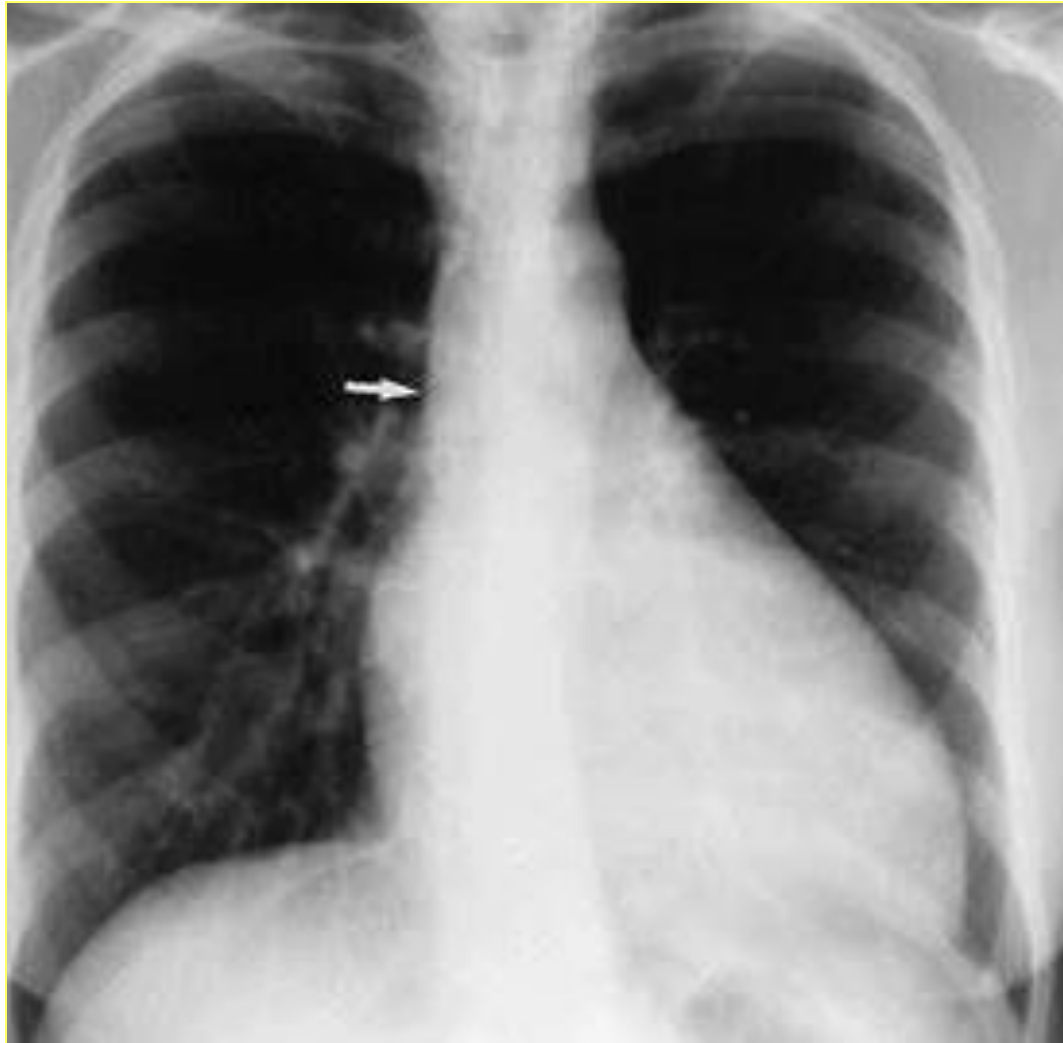
Hẹp van hai lá

Hẹp van động mạch chủ

- Tắc nghẽn dòng máu qua van động mạch chủ trong thời kỳ tâm thu.
- Sinh bệnh học:
  - Phì đại thất trái
  - Phình sau hẹp van động mạch chủ

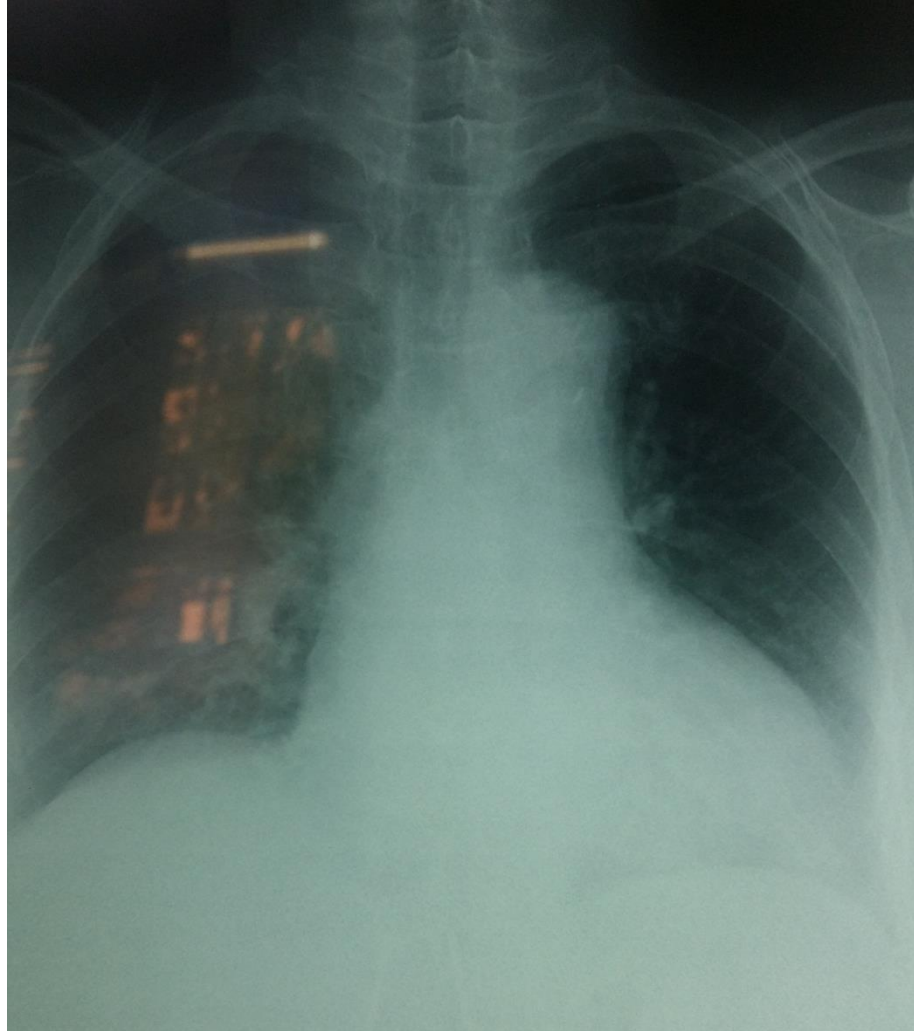
Hẹp van động mạch chủ

Tăng huyết áp

- Sự gia tăng áp lực trong lòng động mạch. Trị số huyết áp tâm thu $\geq 140\text{mmHg}$ và huyết áp tâm trương $\geq 90\text{mmHg}$
- Sinh bệnh học:
  - Phì đại thất trái
  - Phình động mạch chủ ngực

Tăng huyết áp

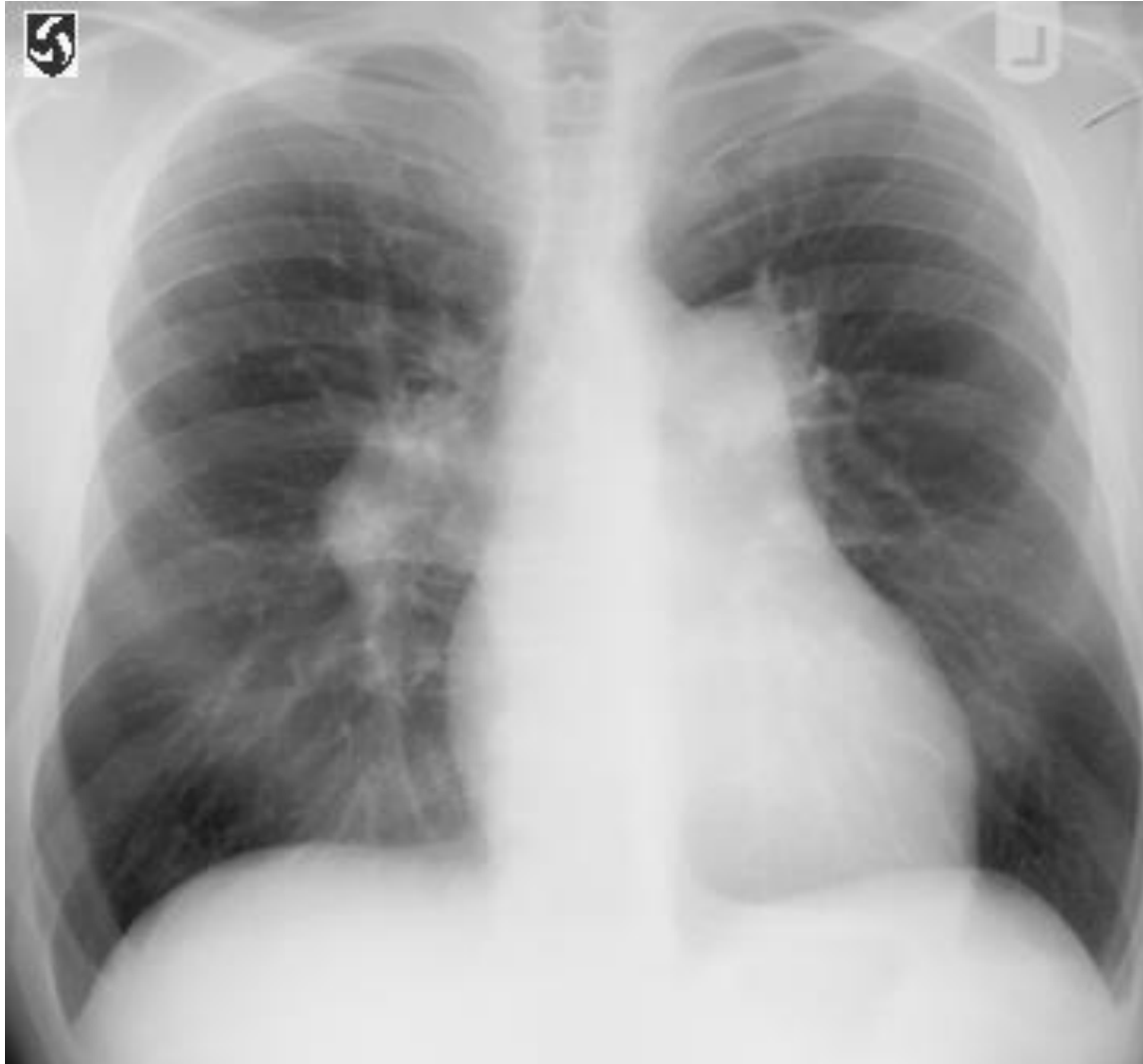
Tăng huyết áp

Tăng áp phổi

- Sự gia tăng áp lực trong lòng động mạch phổi. Trị số áp lực động mạch phổi thì tâm thu > 25 mmHg khi nghỉ ngơi hoặc > 35 mmHg khi gắng sức
- Sinh bệnh học:
  - Tăng tuần hoàn phổi chủ động
  - Lớn động mạch phổi
  - Phì đại thất phải

Tăng áp phổi

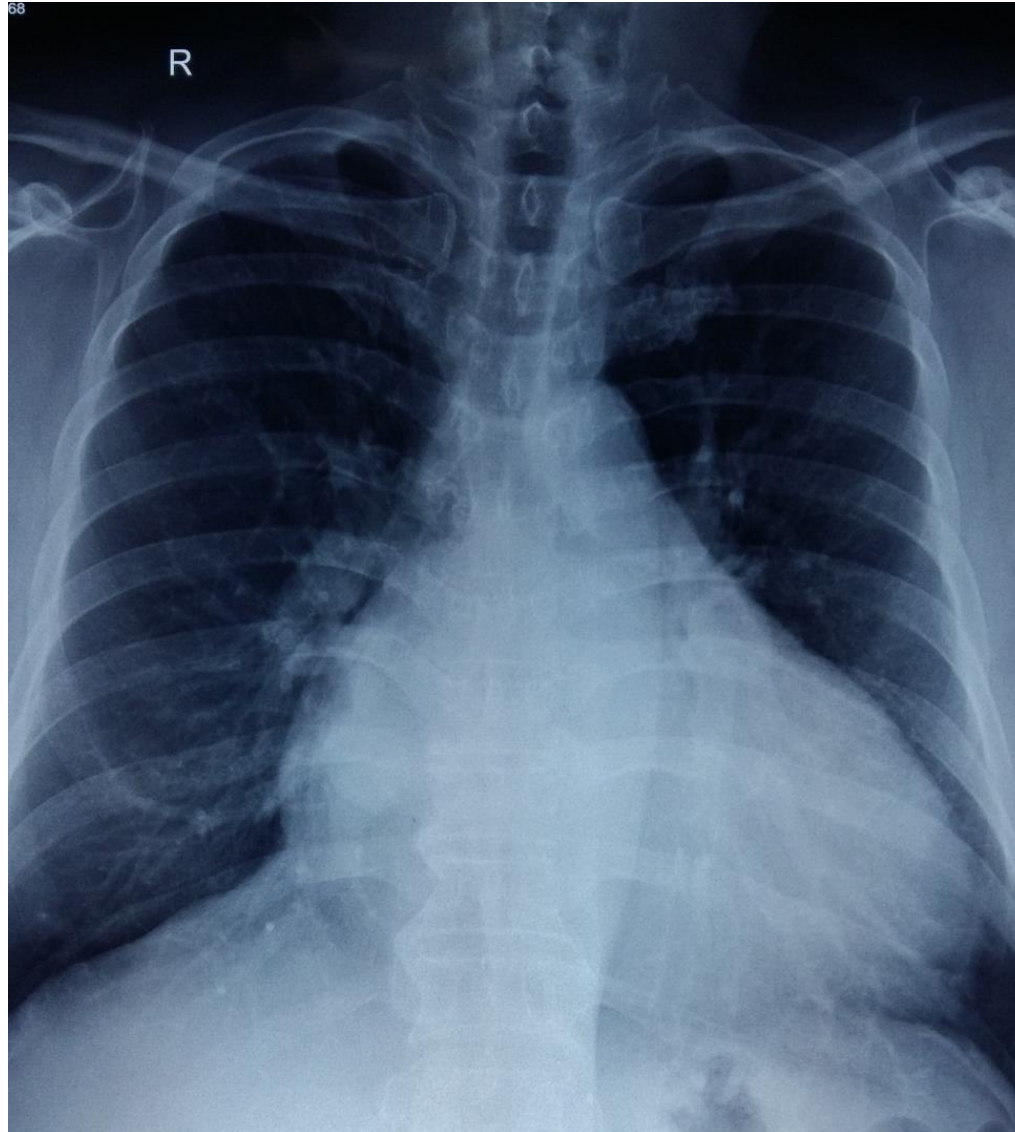

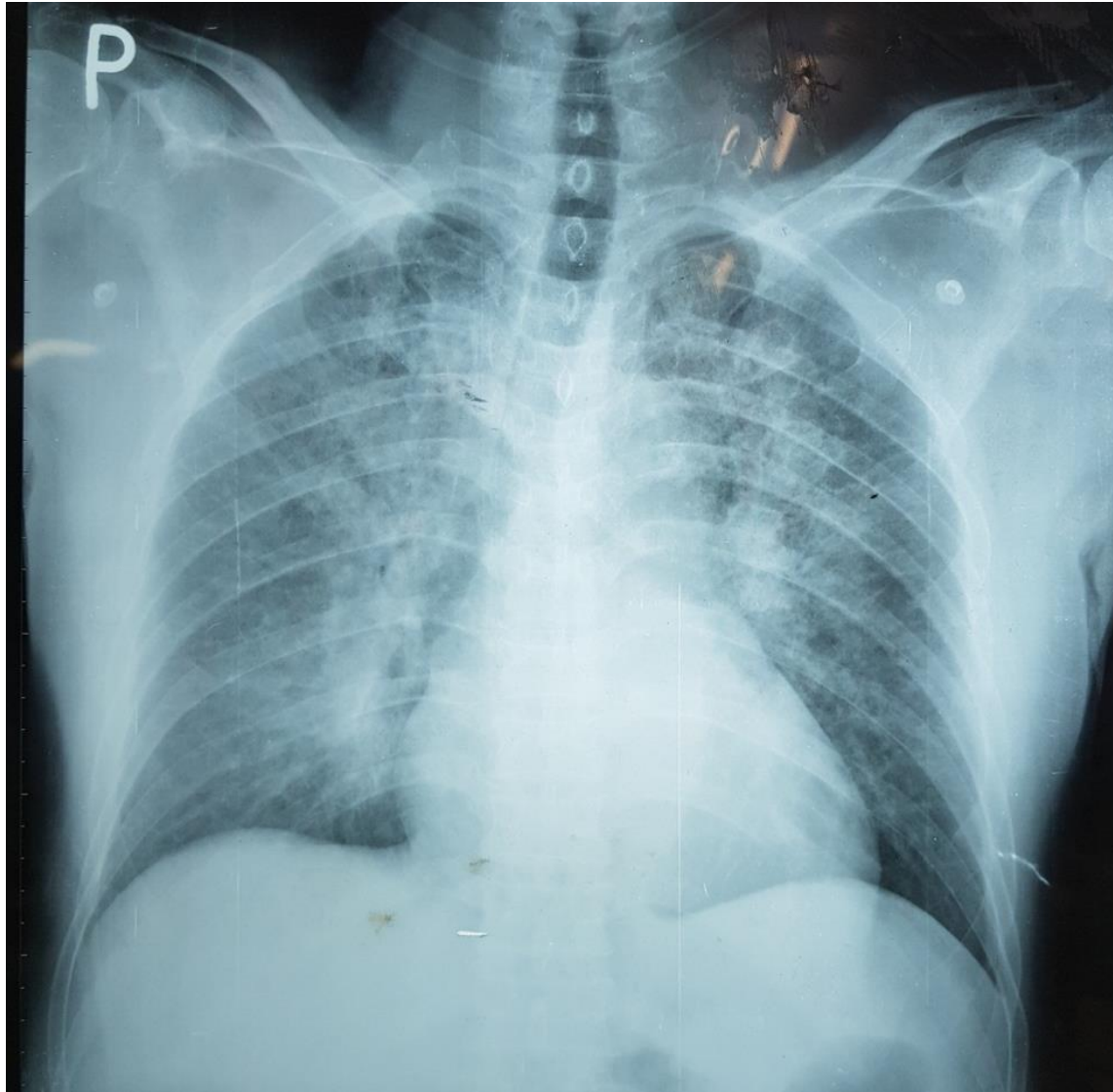
Suy tim sung huyết

- Suy tim làm gia tăng áp lực nhĩ trái --> tăng áp lực tĩnh phổi --> thoát dịch mô kẽ.
- Sinh bệnh học:
  - Tăng tuần hoàn phổi
  - Có đường Kerley
  - Thâm nhiễm 2 rốn phổi dạng nốt

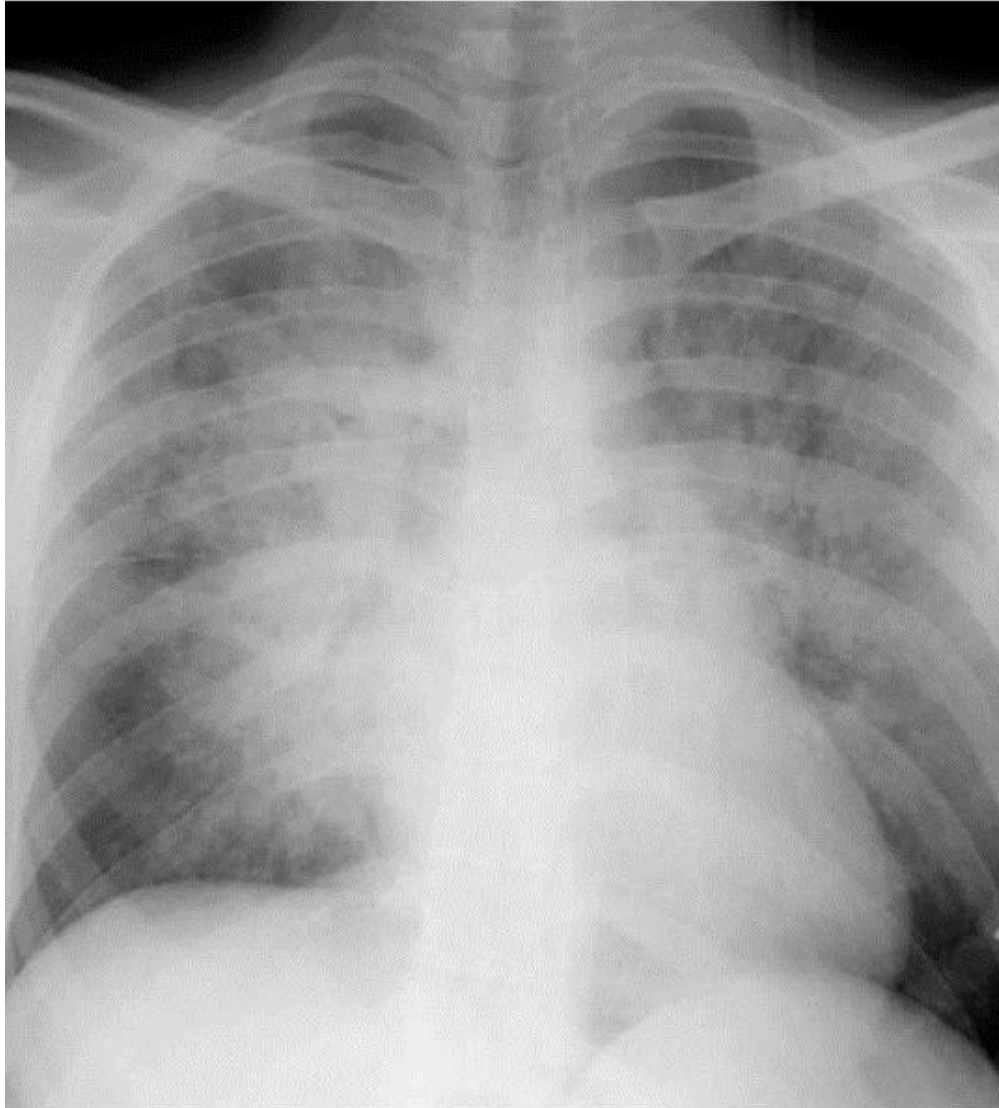
Suy tim sung huyết

Suy tim sung huyết

Suy tim sung huyết

Tràn dịch màng ngoài tim

- Tích tụ dịch màng ngoài tim dẫn đến sự tăng áp lực khoang màng ngoài tim và chèn ép vào các buồng tim
- Sinh bệnh học:
  - Dịch trong màng tim làm bóng tim to
  - Tuần hoàn lên phổi giảm

Tràn dịch màng ngoài tim

Vôi hóa màng ngoài tim

- Viêm màng ngoài tim do hậu quả của lao gây hạn chế dẫn nở của tim
- Sinh bệnh học:
  - Dịch trong màng tim làm bóng tim to
  - Tuần hoàn lên phổi giảm

Vôi hoá màng ngoài tim

Tóm tắt

- Phân tích hành chính, kỹ thuật và tìm các dấu hiệu bất thường
- Xem chỉ số tim, lớn nhĩ trái, lớn nhĩ phải, động mạch chủ, động mạch phổi và tuần hoàn phổi
- Cần nắm cơ chế sinh bệnh học và các dấu hiệu bệnh lý đặc trưng để chẩn đoán bệnh

**Cám ơn các bạn đã chú ý
Lắng nghe**